

5. Szlovákia⁶⁸

Az ország hivatalos neve Szlovák Köztársaság. Függetlenségét 1993. január 1-jén vívta ki, ekkor lett Pozsony az önálló Szlovákia fővárosa. Politikai rendszerét tekintve parlamentáris demokrácia.

Az ország 2004. május 1-jétől csatlakozott az EU-hoz, azonban tagja más nemzetközi szervezeteknek is, mint például a NATO, ENSZ, UNESCO, OECD, CERN, WHO, Interpol. Az ország Közép-Európában található, északi és középső része hegyes jellegű a Kárpátok vonulata miatt, míg déli és keleti területeit síkságok jellemzik, melyek ezáltal az ország fontos mezőgazdasági területei is. Szlovákia legfontosabb folyója a Duna, mely az ország fővárosát, Pozsonyt köti össze két szomszédos ország fővárosával, Budapesttel és Béccsel. Fontosabb folyói a Duna mellett a Vág, Garam, Ipoly, Sajó, Hernád, Dunajec. Szomszédos országai Magyarország, Ausztria, a Cseh Köztársaság, Lengyelország, Ukrajna. Az ország közigazgatási szempontból 8 kerületre van felosztva: Pozsonyi, Nagyszombati, Nyitrai, Trencsényi, Zsolnai, Besztercebányai, Kassai, Eperjesi kerület, amelyek 79 járást, 138 várost, 2753 községet foglalnak magukba. A lakosságot, nemzetiségi összetételét tekintve, szlovákok, magyarok, csehek, romák, és kis százalékban ruszinok, németek, lengyelek, ukránok alkotják. Vallás tekintetében a hívők aránya igen magas, 2005-ös adatok szerint a népesség 84,1%-a, jelentős hányaduk római katolikus.

Ország rész-ismertetésünk az 1996-ban bevezetett új szlovákiai közigazgatási beosztást követi. Először Pozsony (Bratislava) fővárost és tartományát ismertetjük. Ezután nyugatról keletre haladunk: Nagyszombat és Nyitra tartomány alkotja a nyugati, Trencsén és Zsolna tartomány az északi, Besztercebánya a déli, Eperjes és Kassa a keleti összevont makrorégiót.

⁶⁸ Probáld F.–Szabó P. (szerk.): Európa regionális földrajza. Társadalomföldrajz. ELTE-Eötvös Kiadó, Budapest, 2007.

7. ábra: Szlovákia NUTS II régiói

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

Pozsony funkciói közül a politikai-igazgatási, az oktatási-kulturális, valamint az ipari-közlekedési szerepkör a legjelentősebb. A főváros mellett működik Szlovákia legnagyobb kőolaj-finomítója, ezen kívül az autógyártás, illetve gépkocsi-összeszerelő üzem érdemel említést. Mivel Pozsonyba konvergál Szlovákia nyugati részének út- és vasúthálózata, ezért a főváros a közlekedésben egyrészt központi szerepet, másrészt viszont kapuszerpet tölt be. Növekszik Pozsony kereskedelmi lehetősége is, a hatalmas lakótelepek mellett kapott helyet a közgazdasági egyetem és számos iparvállalat is. A Kis-Kárpátok napsütötte délkeleti lejtőin bortermelő kisvárosok sorakoznak, közülük kiemelkedik Bazin. A magyar–szlovák nyelvhatáron fekvő Szenc a hétvégi turizmus kedvelt célpontja, kavicsbányataivai horgászó- és fürdőhelyet kínálnak a pozsonyiaknak.

Nyugat-Szlovákia Pozsonyhoz hasonlóan kedvező fejlődési távlatokkal rendelkező két tartománya nagyjából a Kisalföld területén található. A termékeny észak-kisalföldi vidéken ma is a sokoldalú, belterjes gabona- és iparinövény-termesztés, valamint az állattenyésztés jellemző. A nyugati térség az ország éléstára. Az elmúlt évtizedekben jelentős ipari beruházásokra is sor került több településen – Vágsellyén vegyi kombinát, Párkányban papírgyár, Bősben dunai vízlépcső létesült. Nagyszombat (Trnava) sokoldalú gép- és élelmiszer-ipari központ, újabban nagy autógyárak

és tévékészülékgyárak telephelye. A II. világháború után előtérbe került Szenice (Senica), Szlovákia műselyemgyártó centruma. Holics (Holíč) majolikájáról és porcelánjáról híres. Nagyszombattól északra fekszik Pöstyén (Piešťany), ahol az ország legjelentősebb gyógyfürdője található. Idegenforgalmi szerepét a környezetet nem szennyező élelmiszer- és villamosgépipar egészíti ki. Galgócon (Hlohovec) gyógyszer- és huzalgyár működik. Galánta (Galanta) a vágvölgyi vasútvonal elágazóhelye, többféle iparral, melyből a tévékészülékgyára messze kiemelkedik. A Kisalföld szlovákiai részének központja Nyitra (Nitra). A városnak jelentős élelmiszer-, vegy- és gépipara van, mezőgazdasági vásáraitól is híres. Nyitra tartomány délnyugati részén, a Vág partján találjuk a vegyi kombinátjáról ismert Vágsellyét (Šal'a). A Nyitra folyó nyílásában fekszik Érsekújvár, amely Észak-Kisalföld legfontosabb közlekedési és ipari csomópontja. A Csallóköz délkeleti csúcsán épült Komárom (Révkomárom, Komárno), melynek dunai kikötője és hajógyára van.

Az „igazi szlovák” felvidék, vagyis az északi makrorégió lakossága a kisszámú német nemzetiség 1945 utáni kitelepítése óta csaknem kizárólag szlovák. A gazdasági élet a Vág és mellékvizeinek medencéiben tömörül. A gazdaság válságjelei itt erősebbek, mint a kedvező fekvésű és iparszerkezetű délnyugati országrészen. Trencsén (Trenčín) a szlovák hadsereg irányító központja, környékén jelentős könnyű- és hadiiparral, valamint gyógyfürdővel. Zsolna (Žilina) Szlovákia negyedik legnagyobb városa, melynek sokoldalú iparából autógyára mellett a textilruházati ágazat a legjelentősebb. Trencséntől Zsolnáig a Vág völgyét az elmúlt évtizedekben kialakult ipari tömörülés kíséri, vízlépcsőrendszert, gép-, vegy- és textilipari üzemeket hoztak létre. Az egykor hangulatos kisvárosok az utóbbi évtizedekben teljesen átalakultak, a környezeti károk mindenütt szembe-tűnőek. A Túróci-medence központja, Túrócszentmárton (Martin) jelentős ipari (gépgyártás, fafeldolgozás), közlekedési és idegenforgalmi központ. A Liptói-medence két nagyobb városa, Liptószentmiklós (Liptovský Mikuláš) a tátrai idegenforgalom háttérközpontja, és Rózsahegy (Ružomberok) Szlovákia kiemelkedő textil- és papíripari telephelye.

Besztercebánya tartomány fő jellegzetességei a folyókra felfűződő medencék, valamint a megkopott fényű, nagyrészt a hanyatlás sorsán osztozó bányavárosok. Az első számú bányaváros, Besztercebánya (Banská Bystrica) iparából a cement- és faipar emelkedik ki. Breznóbánya (Brezno) a Felső-Garam-medence központi városa. Ma is folyik némi bányászkodás Selmecebánya (Banská Štiavnica) és Körmöcbánya (Kremnica) körzetében,

a két város vonzó turistacélpont is. A bányavárosok vidékének legfontosabb vasúti-közúti góca Zólyom (Zvolen). A városban faipari kombinát és műszaki egyetem működik. Az ország déli szegélye a legsúlyosabb munkanélküliséggel küszködő, legszegényebb vidék Szlovákiában, melynek központjai Losonc (Lučenec) és Rimaszombat (Rimavská Sobota). A magyar–szlovák nyelvhatáron fekvő városnak elsősorban a könnyű-, illetve az élelmiszeripara kiemelkedő.

Kelet-Szlovákia földrajzi helyzete – akár Magyarországhoz, akár Csehszlovákiához tartozott – a mostanihoz hasonlóan periferikus volt, és ennek hátrányai a piacgazdasági átmenet során halmozottan jelentkeztek. A változatosság az etnikai jellegre is vonatkozik: a túlnyomó többség szlovák, de a déli járásokban és Kassán magyarok, északkeleten ukránok (ruszinok) és sokféle cigányok is jelentős számban élnek. Kelet-Szlovákia székhelye Kassa (Košice), Szlovákia második legnagyobb városa, Pozsony tradicionális vetélytársa. Kassa a Kárpát-medence északkeleti részének közlekedési és kereskedelmi gócpontja. Oktatási-kulturális szerepköre kiemelkedő. Iparát az 1970-es években szovjet vasércre telepített vasművel erősítették meg. Rozsnyó (Rožňava) a környék magnezitbányáinak központja. A Hernád-, a Poprád- és a Dunajec-vidéken elterülő egykori medencevármegye, a Szepesség két legjelentősebb centruma Poprád (Poprad) és Igló (Spišská). A kisvárosok zöme – Lőcse (Levoča) és Késmárk (Kežmarok) kivételével – lehanyaglott. Az egykori megyeszékhely, Eperjes (Prešov) Kelet-Szlovákia második legjelentősebb városa, sokoldalú iparközpont, környékén sóbányával. Ma is jelentős kulturális központ, a szlovákiai görög katolikus és pravoszláv egyház székhelye. Kelet-Szlovákia jelentősége az idegenforgalomban kiemelkedő. A nemzeti parkok, a tátrai körút, a történelmi kisvárosok és a Gömör–Tornai-karszt fontos turistacélpontokká váltak napjainkban.

Általánosságban elmondható, hogy Csehszlovákia felbomlásával Szlovákia a csehországinál kevésbé fejlett ipart örökölt. Az ipari termelés a kevés helyi nyersanyag (vasérc, barnaszén, lignit) miatt importra épült, és néhány nagyobb központban összpontosult. Az ország villamos energiájának majdnem felét atomerőművek termelik, míg a fennmaradó hányadot a Vágon és a Dunán lévő vízi erőművek és a hőerőművek. A szlovákiai gabcikováci erőmű párjaként épült volna a nagymarosi erőmű a Dunán, amelynek meg nem valósítása miatt hazánk komoly nézeteltérésbe került Szlovákiával. További általános jellemző, hogy a mezőgazdasági termelés természeti feltételei Szlovákiában kedvezőek. A Dunamenti-alföldön a bú-

za, a kukorica és a cukorrépa a leggyakoribb növények. A hűvösebb medencékben burgonyát, rozst és takarmánynövényeket termesztnek. Az állatok közül a szarvasmarha a legelterjedtebb. A hegyi legelőkön külterjesen tartják, télen pedig istállózzák az állatokat. A sertés- és baromfitartás főleg a déli országrészek kukoricatermesztéséhez kapcsolódik. Az ország területének több mint 40%-át erdő borítja [Kiss, 2003].

5.1. Területi fejlődés, területi különbségek Szlovákiában

A rendszerváltás előtt Csehszlovákia része volt, a két állam szétválása 1993. január 1-jén történt meg. A két állam közül Csehország volt az iparosodottabb, fejlettebb állam, Szlovákia pedig az elmaradottabb. A földrajzi fekvés is Csehországnak kedvezett inkább Németország és Ausztria közelsége miatt. A piacgazdaságra való áttérés emiatt Szlovákia számára nehéz folyamatnak bizonyult. A helyzeten csak rontott, hogy a Mečiar-kormány alatt kialakult korrupció és nagymértékű állami költségek növelte az ország adósságát. Ebben az időszakban a GDP is jelentősen visszaesett. A 2000-es évektől kezdődően a gazdaság helyzete stabilizálódott, az ország fejlődésnek indult. A legnagyobb növekedést 2006-ban érte el, a szlovák statisztikai hivatal adatai alapján a GDP-növekedés 8,3% volt. Ez a harmadik legnagyobb növekedési ütem az unió országai között, mindössze Lettország és Észtország előzte meg. Emellett 2006-ra sikerült az államháztartási hiányt a GDP 2,9%-ára csökkenteni, amely megfelel a maastricht-i kritériumoknak is. A külföldi befektetések is nagy arányban növekedtek az elmúlt években. A jó földrajzi helyzet, az olcsó, képzett munkaerő és a kedvező adók sok vállalkozást vonzottak az országba. A gazdaság szerkezetét tekintve Szlovákia leginkább ipari országnak tekinthető. Bár a rendszerváltáskor a nehézipar sokat veszített jelentőségéből, ma is számos nagyipari vállalat működik, elsősorban az autógyártás, elektronika, vegyipar és az információs technológia területén. Számos multinacionális ipari vállalat (pl.: Volkswagen, US Steel, Kia Motors) települt Szlovákiába. Az ipar mellett megfigyelhető a szolgáltató szektor növekedése. Közülük is leginkább a turizmus emelhető ki, ami nagymértékű növekedést mutatott, fejlettsége mégis elmarad a szomszédos országokéhoz képest. A többi kelet-közép-európai országhoz hasonlóan Szlovákiában is rendkívül alacsony a kutatás és fejlesztés szintje. A probléma az oktatás és az informatika fejlesztésének hiánya, ezekre a területekre kevés beruházás jut.

Szlovákia a rendszerváltáson és gazdasági szerkezetváltáson túljutva dinamikusan növekedő gazdasággá alakult. A települési önkormányzatok mellett kialakultak a különböző kerületek önálló önkormányzatai. Számos feladatot átvettek a központi, állami szervektől, ezáltal a teljes államigazgatás hatékonyabbá vált. Ezek a regionális önkormányzatok felelősek az infrastruktúra, a helyi fejlesztések, az egészségügyi ellátás, a középfokú oktatás és a kulturális szolgáltatások biztosításáért. Hasonlóan nagy szerep és felelősség hárul a helyi önkormányzatokra is. A regionális fejlesztési tervek kialakításakor ők is fontos szerepet kapnak.

Ez a fejlődés és növekedés azonban nem egyszerre jelenik meg az ország minden egyes területén. Az alábbiakban azt vizsgáljuk, milyen eltérések mutatkoznak az országon belül a különböző régiók között. 1996 óta Szlovákia nyolc kerületből (szlovákul: kraj) áll, ami a NUTS III szintjének felel meg. Az Európai Unió a tervezés és a támogatások elosztása során a NUTS II szinten történő felosztást alkalmazza, így Szlovákiában négy régiót határoztak meg.

33. táblázat: Szlovákia NUTS II régióinak népessége (ezer fő)

NUTS II régió	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bratislavský kraj	599	600	601	602	605	609	614
Západné Slovensko	1 867	1 865	1 864	1 864	1 863	1 863	1 865
Stredné Slovensko	1 354	1 353	1 353	1 352	1 352	1 351	1 350
Východné Slovensko	1 559	1 562	1 566	1 569	1 572	1 572	1 575
Szlovákia	5 379	5 380	5 383	5 387	5 391	5 395	5 404

Forrás: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables)

A regionális fejlődés szempontjából különösen nagy szerep jut a közepes és kisebb méretű városoknak [Miklós, 2007]. E települések fejlődése a környék településeit is bekapcsolja a gazdaság vérkeringésébe, biztosíthatja az elmaradott régiók felzárkózását. Ezek a kisebb központok a környékbeli településekkel összefogva, a pozitív szinergiahatásokat kihasználva képesek versenyképes térségeket kialakítani, amelyek még a nagyobb méretű régiókkal is felvehetik a versenyt. Ezeket a lehetőségeket Szlovákia esetében is figyelembe kell venni. Részben földrajzi adottságainak köszönhetően Szlovákia településszerkezete jelentősen szétszórt, elaprózódott. 2891 település nagy részének lakossága nem éri el az ezer főt sem. A lakosság 16%-a lakik ilyen apró

falvakban. Bár a lakosság nagy része városlakó, a vidéken élők aránya (kb. 44%) sem elhanyagolható⁶⁹. A vidékfejlesztés, a településközpontok létrehozása nem új keletű dolog Szlovákiában. Az elmúlt évtizedekben is születtek elképzelések arra vonatkozóan, hogy a vidéki városokat kell fejleszteni, és olyan helyi központokat kell kialakítani, amelyek az adott területen élők szükségleteit képesek legyennek kielégíteni. A 2001-es Szlovák Területfejlesztési Terv is megfogalmazta a településközpontok kialakítását, fejlesztését. A legfontosabb szempont a települések közötti együttműködés megteremtése. A nagyvárosok vonzáskörzetében létrejövő, hatékony együttműködésen alapuló térségek országos, de akár nemzetközi szinten is jelentős szerepet játszhatnak az ország gazdaságában. A másik fontos tényező ezeken a területeken az alapvető infrastrukturális feltételek megléte és minősége. Ezek nagy befolyással vannak az itt élők népességnövekedésére, befolyásolják az elvándorlásokat, emellett a tőke és az áruk szabad mozgását. Szlovákiában ezek a központok tipikusan a határok mentén helyezkednek el. Ezáltal határokon átnyúló regionális együttműködések valósítanak meg, amelyek a környező országok és Európa számára is jelentősek. Összességében elmondható, hogy ezeknek az innovációs központoknak a létrehozása, fejlesztése csökkenti a területi különbségeket az országon belül. A megvalósításukhoz legfontosabb a települések közötti együttműködés kialakítása, még olyan áron is, hogy ez hátráltatja a települések között kialakuló versenyt. Meg kell találni a pozitív szinergiahatásokat az így kialakított térségekben. Meg kell valósítani a városok és az őket körülvevő kistelepülések közötti együttműködés kialakítását, új alapokra kell helyezni a város és a vidék közötti kapcsolatot. Ezen célkitűzések megvalósításához célzott támogatásra van szükség, olyanokra, amelyek leginkább képesek a régió vagy egy térség versenyképességét biztosítani.

A lakosság és a területbeli különbségek mellett érdekes megfigyelni a városiasodás mértékét. A gazdasági fejlődés csomópontjai általában a városokban alakulnak ki. Szlovákia természeti adottságai miatt a hegyvidékeken inkább a kisebb települések a jellemzőek. A legnagyobb városok Pozsony (Bratislava) 425 ezer lakossal és Kassa (Kosice) 235 ezer lakossal. Mellettük jelentősek még a kerületek központjai: Besztercebánya (Banská Bystrica), Nyitra (Nitra), Trnava, Trencsén (Trenčín), Eperjes (Prešov) és Zsolna (Žilina), ezen kívül Martin és Poprad. Az alábbi táblázat a szlovák régiók egy főre jutó GDP-adatait tartalmazza összehasonlítva a 15 eredeti, 2004 előtti EU-tagállam és az összes tagállam adataival.

⁶⁹ Základné dokumenty (<http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

34. táblázat: Szlovákia régióinak regionális GDP/fő-je PPS-ben

NUTS II régió	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	122	125	129	147	148	160
Západné Slovensko	49	52	54	57	63	66
Stredné Slovensko	45	46	47	46	49	53
Východné Slovensko	41	41	42	43	44	46
Regionális GDP szórása %-ban (EU27 = 100)	28,1	28,6	29,1	33,6	34,4	35,3

Forrás: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables)

Az alábbi adatokat megvizsgálva látható, hogy az ország legfejlettebb régiója Pozsony [Molnár, 2007]. A főváros ezt a versenyképességét szerencsés földrajzi elhelyezkedésének köszönheti. Az erőteljes fejlődést mutató Bécs–Pozsony–Budapest-tengelyen helyezkedik el, közel más fejlett európai nagyvárosokhoz (Bécs, Budapest, Brno). A legjelentősebb európai tranzitvonalak mentén található, és keresztülfolyik rajta a Duna. Ennek a különleges helyzetének köszönheti gazdasági potenciálját. Az ország összes GDP-jéből Pozsony 25%-ban részesedik, és az ország összes kutatási és fejlesztési tevékenységének 50%-a a fővárosban található.⁷⁰

35. táblázat: Pozsony legfontosabb gazdasági és társadalmi adatai

Pozsony	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Népesség (1000 fő)	599	600	601	602	605	609
Népsűrűség (fő/km ²)	291,8	292,3	292,6	293,6	294,9	296,6
Foglalkoztatási ráta (%)	67,2	68,3	67,7	69,6	69,8	71,0
Munkanélküliségi ráta (%)	8,7	7,1	8,3	5,3	4,6	4,3
Regionális GDP/fő (PPS EU27 = 100%)	122	125	129	147	148	160
Regionális GDP (M EUR)	6 531	7 389	8 560	10 466	11 657	14 668
Rendelkezésre álló jövedelem (EUR/fő)	9 467	9 126	9 982	11 867	12 195	13 749

Forrás: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables)

⁷⁰ Zákkladné dokumenty (<http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

A fővároson kívüli régiók nagyjából hasonló fejlettségi szintet mutatnak, nem térnek el kiugróan az országos átlaghoz képest, bár a 15 uniós tagállam átlagához képest jócskán elmaradnak. A régiók közül Kelet-Szlovákia (Východné Slovensko) a legfejletlenebb. Ezen belül is az Eperjesi kerület (Prešovský kraj) a gazdasági mutatók tekintetében – a munkanélküliséget kivéve – mindenben alulmarad. Itt a legalacsonyabb a munka termelékenysége és a kibocsátás, emellett az ipar itt használja fel a legtöbb energiát. Sajnos a kutatási és fejlesztési tevékenység is messze a legalacsonyabb ebben a régióban. Úgy tűnik, ezekben a volt szocialista országokban a siker kulcsa abban rejlik, mennyire tudtak átalakulni, alkalmazkodni az új gazdasági helyzethez. Az elmaradottabb régiókban az átalakulás nem zajlott le teljesen, a folyamat megakadt. Azok a régiók, amelyeknek gazdasága sikeresen alakult át tudásalapú gazdasággá, növekedést tudtak elérni. A legfontosabb tényezők a technológiai fejlődés és az innováció, ezek segítségével képesek olyan hozzáadott értéket termelni a gazdaságban, amely hosszú távon megalapozza a régió fejlődését. A sikertényezőket vizsgálva figyelembe kell venni a földrajzi és regionális eltérésekből adódó különbségeket. Már korábban említésre került a városok szerepe. A nagyvárosok infrastrukturális és humán erőforrások terén nyújtott lehetőségeivel mindig kedvezőek a befektetők számára. Nem utolsósorban a városlakók egyben nagyméretű felvevőpiacot is jelentenek a vállalatok számára. Említettük, hogy a szlovák főváros, Pozsony földrajzi adottságait tekintve különösen előnyös helyzetben van.

5.2. A szlovák közigazgatás

Szlovákia közigazgatási beosztását az ország függetlenné válása óta már kétszer is megreformálták: 1996-ban és 2002-ben. Az 1996-os közigazgatási reform a frissen függetlenné vált ország megváltozott közigazgatási, gazdasági és társadalmi igényeit volt hivatott kielégíteni, míg a 2002-es reform során már az elérhető közelségbe került uniós csatlakozás volt a fő szempont. Az 1996-os közigazgatási reform 8 kerületre (kraj), 79 járásra (okres), 138 városra, 2883 községre osztotta fel az országot.

A 2002-es közigazgatási reform létrehozta a 4 NUTS II szintű régiót. A 8 kraj NUTS III szintű régió lett. A helyi önkormányzatok esetében kisebb korrekció történt: közel 100 település önállóságát felszámolták, és így 2891 helyhatóság maradt. A területi közigazgatást háromszintűvé szervezték át: régiókra, kerületekre és helyhatóságokra. A korábbi járások megszűntek. Regionális önkormányzatokat hoztak létre 2002. január elsejével.

8. ábra: Szlovákia közigazgatási térképe a kerületekkel és a székhelyeikkel

Forrás: Szlovákia (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Szlov%C3%A1kia>)

36. táblázat: Szlovákia kerületei és régiói

Régiók (NUTS II)	Kerület (NUTS III)	Kerületi székhely
Pozsonyi régió	1. Pozsonyi (Bratislavský kraj)	Pozsony (Bratislava)
Nyugat-Szlovákia	2. Nagyszombati (Trnavský kraj)	Nagyszombat (Trnava)
	3. Nyitrai (Nitriansky kraj)	Nyitra (Nitra)
	4. Trencsényi (Trenčiansky kraj)	Trencsén (Trenčín)
Közép-Szlovákia	5. Zsolnai (Žilinský kraj)	Zsolna (Žilina)
	6. Besztercebányai (Banskobystrický kraj)	Besztercebánya (Banská Bystrica)
Kelet-Szlovákia	7. Kassai (Košický kraj)	Kassa (Košice)
	8. Eperjesi (Prešovský kraj)	Eperjes (Prešo)

Forrás: Single programming document NUTSII. – Bratislava Objective 3.
(<http://www.esf.gov.sk/esf/index.php?id=196>)
Europskaunia (<http://www.europskaunia.sk/nuts>)

Minden szinten választott képviselők irányítják a közigazgatást, viselik az ezzel járó felelőségeket és kötelezettségeket. Néhány felelősségi kör teljesen elválik az állam és az önkormányzatok között. A szlovák közigazgatás 1990 óta ugyanis az állami közigazgatásra és a területi önkormányzatokra szétváló modell mintáját követi. Ennek szellemében 2004. január

elsejétől az állami közigazgatás legnagyobbbrészt a központi kérdésekre koncentrálja tevékenységét. A központi kormányzat alapfeladatai közé tartozik a regionális politikát illetően: a gazdaságpolitika, az adóhatóságok (a helyi adók kivételével), a vasutak, az autópályák és első osztályú utak működtetése, a munkaügyi és foglalkoztatási szolgáltató irodák, az egyetemek, a jelentős egészségügyi, kulturális és oktatási létesítmények működtetése, a repülőterek üzemeltetése (együttműködésben a helyhatóságokkal és a régiókkal), a tervezés, a természetvédelem és a regionális politika (együttműködésben a helyi önkormányzatokkal és a régiókkal). A Szlovák Köztársaság Kormánya felelős e feladatok végrehajtásáért. Az úgynevezett kompetenciatorvénnyel összhangban az egyes minisztériumok és más központi intézmények felelősek a hatáskörükbe tartozó közigazgatási tevékenységek ellátásáért. A Belügyminisztérium felelős a feladatok helyi önkormányzatokkal és az önálló régiókkal történő koordinációjáért.

A helyi önkormányzatok, helyhatóságok legfőbb feladata az önkormányzatok közigazgatási rendszerének működtetése (úgynevezett elsődleges kompetenciák), és néhány területen, ahol ez több előnnyel jár, az állami közigazgatási feladatok ellátása is. Tipikus példái ezeknek a telekönyvi hivatalok, az építési engedélyeztetés és az oktatással összefüggő néhány feladat végrehajtása. Ezeket a teendőket az állam nevében eljárva a helyhatóságok ezekre a feladatokra szakosodott szervezetei hajtják végre, de az állam kötelezettsége maradt ezen feladatok esetében a szolgáltatások minőségének irányítása és a működés finanszírozása. A helyhatóságok elsődleges kompetenciái körébe pedig a törvény szerint az alábbi feladatok tartoznak bele: helyi utak, tömegközlekedés, közterületek fenntartása, növények, tisztaság, természet- és környezetvédelem, víz- és csatornaellátás, kommunális hulladék-szállítás, területi tervezés, helyi fejlesztések, lakhatás, bölcsődei, óvodai és iskolai létesítmények fenntartása, szociális és egészségügyi létesítmények üzemeltetése, néhány kórház működtetése, kultúra, közjegyzői hivatalok, egyes panaszok kivizsgálása, helyi rendőrség, helyi adók összegyűjtése, részvétel a regionális tervezésben.

A regionális önkormányzatok a helyi önkormányzatokhoz, helyhatóságokhoz hasonlóan szintén önálló jogi személyiséggel bíró szervezetek, saját eszközökkel, saját költségvetéssel, és teljesen független személyi és pénzügyi identitással. Hasonlóan a helyi önkormányzatokhoz, helyhatóságokhoz, egyes feladatokat az állam nevében eljárva, központi forrásokból finanszírozva és központi intézmények irányítása alatt végeznek, elsősorban az oktatás, az egészségügyi ellátás és a közúti közlekedés vonatkozásában. A regionális in-

tézmények alap-, illetve elsődleges kompetenciái: a másod- és harmadrendű utak fenntartása, a területi tervezés, a regionális fejlesztés, saját beruházási vállalkozások, középiskolák, kórházak, néhány szociális szolgáltató létesítmény (nyugdíjasotthonok, árvaházak, krízisközpontok stb.), kulturális létesítmények (galériák, múzeumok, színházak, néhány könyvtár stb.), részvétel a polgári védelemben, gyógyszerterek és magánorvosi praxisok engedélyeztetése.

5.3. Szlovákia fejlesztési programjai 2000 és 2013 között

A szlovák kormány 2006. december 7-i ülésén hagyta jóvá a 2007–2013-as időszakra és az EU-alapok felhasználására vonatkozó Nemzeti Stratégiai Információs Ütemtervének végső tervezetét⁷¹. Szlovákia 11,4 milliárd euróra számít az EU Strukturális Alapjaiból és a Kohéziós Alapból együttesen a 2007–2013-as programperiódusban, ami mintegy 403,8 milliárd szlovák koronát tesz ki. Az EU-alapokból kapott támogatás révén Szlovákia reméli, hogy növelni tudja versenyképességét és teljesítőképességét mind az egyes régiók esetében, mind pedig az ország egésze tekintetében.

Egyúttal a fenntartható növekedés keretében megvalósuló foglalkoztatásnövelés is kiemelt célja e források felhasználásának. A legnagyobb figyelmet az infrastruktúrára, a humán erőforrásokra és a tudásalapú gazdaság megvalósítására kívánják fordítani ebben a periódusban.

A legnagyobb összegű forrásle hívást a közlekedési projektek esetében tervezik, mintegy 3,2 milliárd euró értékben. A rendelkezésre álló lehetséges forrásokat 11 operatív program keretében kívánják felhasználni:

1. Regionális Operatív Program,
2. Környezetvédelmi Operatív Program,
3. Közlekedési Operatív Program,
4. Információs Társadalom Operatív Program,
5. Tudomány és Kutatás Operatív Program,
6. Fejlesztés és Innováció Operatív Program,
7. Foglalkoztatás és Társadalmi Összetartozás Operatív Program,
8. Oktatás Operatív Program,
9. Versenyképesség és Gazdasági Növekedés Operatív Program,
10. Egészségügy Operatív Program,
11. Pozsonyi Régió Operatív Program.

⁷¹ Ministers approve final version of plan for drawing EU funds. Slovak Spectator. December 7., 2006. (<http://spectator.sme.sk/articles/view/25338/10>)

37. táblázat: Az EU-források előzetes allokációja a 2007–2013-as időszakra

Stratégiai prioritás	Részarány	Specifikus prioritás	Részarány	(M EUR)		
				EU-alapok	Szlovák társfinanszírozás	Összesen
Infrastruktúra és a régiók megközelíthetősége	66,7%	Közlekedési infrastruktúra	32,0%	3 200	1 066,7	4 266,7
		Környezetvédelmi infrastruktúra és környezetvédelem	18,0%	1 800	600	2 400
		Helyi infrastruktúra	16,7%	1 670	556,7	2 226,7
Innovációk és tudásalapú gazdaság	20,8%	Vállalkozások versenyképességének támogatása és innovációs szolgáltatások	6,0%	600	200	800
		Kutatás és fejlesztés	8,0%	800	266,7	1 066,7
		Elektronikus szolgáltatások fejlesztése, tartalom, a közigazgatás infrastruktúrája és az alkalmazottak szaktudása	4,0%	400	133,3	533,3
		Az egészségügyi szektor korszerűsítése	2,8%	280	93,3	373,3
Emberi erőforrások és oktatás	12,0%	A foglalkoztatás és a társadalmi összetartozás támogatása	5,0%	500	166,7	666,7
		Korszerű oktatás a tudásalapú gazdaságért	7,0%	700	233,3	933,3
Technikai közreműködés	0,5%		0,5%	50	16,7	66,7
Összesen	100,0%		100,0%	10 000	3 333,4	13 333,4

Forrás: Nemzeti Stratégiai Információs Ütemterv tervezete 2007–2013
(<http://www.nsrr.sk/en/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>)

Már korábban említettük, hogy Szlovákia az elmúlt években jelentős gazdasági fejlődésen ment keresztül. A stratégia célja egyrészt a növekedés folytatása, másrészt olyan területek fejlesztése, amelyeken még elmaradás tapasztalható, az átalakulás nem ment teljesen végbe, viszont ki-

emelt fontosságúak az ország és az egyes régiók hosszú távú, versenyképes működéséhez. A fejlesztési stratégia három kulcsfontosságú területet emel ki:

- infrastrukturális fejlesztés,
- tudásalapú gazdaság megvalósítása,
- emberi erőforrás fejlesztése.

A 2007–2013 között lezajló fejlesztési programok Szlovákiában e témák köré csoportosulnak. Amellett, hogy ezek a témakörök önmagukban is fontos szerepet játszanak a gazdaságban, szorosan összekapcsolódnak, kiegészítik egymást. Az infrastruktúra fejlesztése az egyik alapfeltétel egy régió sikeres működéséhez. Az infrastruktúra megléte mellett lényeges szempont a minőség. A fejlesztési stratégia támogatja az infrastruktúra építését és modernizációját. Az infrastruktúra fejlesztésének segítségével jobb lesz a régiók elérhetősége. Ezáltal növekednek a beruházások, ami növeli a régiók versenyképességét. Másrészről a jobb infrastrukturális feltételekkel rendelkező régióba több ember szívesen látogat el. Ez jó hatással lehet a turistaforgalomra, ugyanakkor többen szívesen költöznek az ilyen területekre. Ez megkönnyíti a vállalkozások részére a munkaerő keresését. Érdekes az infrastruktúra-fejlesztéseket összekapcsolni más területekkel is, hiszen látható, hogy a különböző fejlődési tényezők nagy befolyással vannak egymásra. Az infrastruktúra mellett meg kell valósítani a tudásalapú társadalmat. Ez a kifejezés nagyon népszerű, talán kicsit elcsépelet manapság. Nem lehet azonban elégszer hangsúlyozni, hogy a hosszú távú versenyképesség fenntartásához a folyamatos technológiai fejlődés, innováció elengedhetetlen. Ennek megvalósítása pedig állandó fejlesztést, ötleteket, és nagymértékű tudást kíván meg. Szlovákiában sajnos nincsenek meg a feltételei annak, hogy a globális méretű innovációval, fejlődéssel felvegye a versenyt az ország. Manapság az innovációs kapacitások globálisan koncentrálnak. A nagyvállalatok kevésbé motiváltak arra, hogy innovatív tevékenységeiket pont Szlovákiába telepítsék. Az ország részére megfelelő stratégiai irányvonal lehet az ipar és a szolgáltató szektor átalakítása. Minél inkább az innovatív technológiák és az ún. „high-tech” termékek gyártása és exportja felé kell elmozdulni. A strukturális átalakításokra elsősorban az elmaradottabb keleti régiókban van szükség. Fel kell számolni a kevésbé hatékony iparágakat, csökkenteni kell ezeknek a vállalatoknak az energiafelhasználását. Az alábbiakban a fejlesztési stratégia fontosabb témái kerülnek részletes bemutatásra.

A fejlesztési stratégia első kiemelt területe az infrastruktúra fejlesztése és a régiók elérhetőségének biztosítása. A fejlesztések célja az infrastrukturális adottságok modernizációja és kiegészítése, különösen az oktatás, a szociális ellátás, kultúra területein. A támogatások elsősorban az infrastrukturális eszközök tulajdonosait, nagyrészt a helyi és regionális önkormányzatokat célozzák meg. A regionális infrastruktúra-fejlesztésnél külön ki kell emelni a turizmus feltételeinek javítását. Mint már említettük, Szlovákiában kevesebbet fordítottak ennek az ágazatnak a fejlesztésére, mint számos más, környező országban. Ez a fejlesztés magában foglalná a turizmushoz kapcsolódó, igen szerteágazó üzletágak fejlesztését. A cél a komplex turisztikai szolgáltatások megvalósítása, turisztikai központok létrehozása. Komolyabb turisztikai potenciállal Szlovákiában az eperjesi, zsolnai és a besztercebányai régiók rendelkeznek, elsősorban a Tátra mint természeti adottság a meghatározó. Olyan turisztikai termékeket, desztinációkat kell fejleszteni, amelyek mind a téli, mind a nyári szezonban alkalmasak a turisták fogadására. Napjainkban felnövekvőben van az úgynevezett felfedezőturizmus. Ez a turizmusfejlesztés másik kiemelt területe. Szlovákia elsősorban a hegyvidékeknek köszönhetően jó adottsággal rendelkezik ennek megvalósításához. A regionális fejlesztés másik fontos eleme a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a régiók települései elérésének biztosítása. Elsősorban a meglévő infrastruktúrát kell fejleszteni. A szlovák másod- és harmadrendű utak állapota sok helyen igen leromlott. Különösen igaz ez a keleti régióban, ahol ráadásul hiányoznak a magasabb kategóriájú útvonalak. A régiók fejlesztésénél fontos kiemelni még az oktatási és szociális infrastruktúrát. Ezek az intézmények meglehetősen leromlott állapotban vannak, gyenge a felszereltségük. A helyzet Kelet-Szlovákiában a leginkább aggasztó. A szociális szolgáltatások kapcsán meg kell említeni, hogy a régióban különösen magas a roma közösségek aránya. A magas munkanélküliség és a kilátástalanság miatt ez a csoport még inkább hátrányos helyzetben van, sok támogatásra, szociális ellátásra szorul. Ennek következtében a régióban elmaradnak a komolyabb oktatási beruházások. A fejlesztési tervek szerint Kelet-Szlovákiában a meglévő infrastruktúra állapotának javítása mellett új épületek, felszerelések létesítésére is biztosítanak forrásokat. A régiók fejlesztéséhez, a lemaradások felszámolásához Szlovákiának komplex felújítási programra van szüksége. Hasonló átfogó program megvalósítására eddig még nem került sor. A programok célja az életkörülmények javítása, amely magában foglalja a

lakókörnyezet és a lakóházak felújítását. A támogatás szempontjából kiemelt helyzetben vannak a már említett településközpontok.

A regionális fejlesztések kapcsán máris áttérhetünk ennek a fejezetnek egy másik igen lényeges pontjához: a környezetvédelmi fejlesztésekhez. Az Európai Unióhoz való csatlakozás alkalmával végbement jogharmonizációs folyamat során Szlovákiának is komoly lépéseket kellett tennie a környezetvédelem fejlesztése terén. A környezetvédelem fejlesztése összefügg a többi regionális fejlesztéssel, fontosabb szempont a versenyképességnél is. A jobb környezet növeli a beruházási kedvet, javítja a lakosok életkörülményeit, egészségi állapotát. Szlovákia természeti adottságait figyelembe véve elsősorban a vízkészletének minősége és annak védelme az egyik legfontosabb feladat. A vízminőség mellett fontos az árvizek elleni védekezés. Kelet-Szlovákiában különösen fontos szerepe van az árvízi védekezésnek, hatékony védelmi infrastruktúra kialakítására van szükség. A vizek mellett lényeges környezetvédelmi feladat a levegő tisztaságának megőrzése. A szennyezést és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását csökkenteni kell elsősorban az üzemekben. Folyamatosan át kell térni a különböző alternatív energiaforrásokra. A környezetvédelem következő fontos eleme a hulladékkezelés. A támogatások során ez a terület különösen nagy figyelmet kap. A lakossági hulladék feldolgozásánál növelni kell a szelektív hulladékgyűjtés arányát. Csökkenteni kell a hulladékkal erősen szennyezett területek arányát. A támogatások megítélésekor fontos szempont ezeknek a területeknek a mérete és az érintett lakosság nagysága. A szennyezett területek támogatásánál a leginkább kiemelt terület a kassai régió. A szennyezés megtisztításához szorosan kapcsolódik a természetvédelem. Elsősorban Kelet- és Közép-Szlovákia különösen értékes természeti kincseit kell óvni.

A környezetvédelem után elérkeztünk az infrastruktúra-fejlesztés egyik legfontosabb területéhez: a közlekedési hálózatokhoz. Az unióhoz való csatlakozással az új tagállamok is bekapcsolódtak a transzeurópai hálózatokba (TEN-T). A fejlesztések leginkább ezekre a kiemelt, európai fontosságú közlekedési útvonalakra vonatkoznak, és a kiemelt nemzeti közlekedési folyosókat érintik. A hálózat továbbfejlesztése és modernizációja elengedhetetlen a régiók felzárkózásához. Nemcsak az infrastrukturális feltételek megléte, hanem azok minősége is lényeges a gazdasági fejlődés szempontjából. Ez nemcsak Szlovákia, hanem a közösség érdeke is. Szlovákia több olyan részre oszlik, amelyen belül megoldott a megfelelő közlekedési infrastruktúra (Pozsony–Trnava, Zsolna–Martin, Kassa–Eperjes). Biztosítani

kell a továbbiakban, hogy ezek között a térségek között is megfelelő minőségű közlekedési útvonalak létesüljenek, és ezek a térségek bekapcsolódjanak az európai közlekedési hálózatokba. Az új autópálya-fejlesztéseknél ezeket a szempontokat tartják majd szem előtt. Elsősorban a középső és a keleti régióban van szükség jó minőségű utak építésére, illetve felújításra. A vasutak esetében mindenképpen a meglévő infrastruktúrát kell modernizálni. El kell érni, hogy a vasútvonalak megfeleljenek az európai előírásoknak, és a nagy sebességű vonatok is biztonságosan közlekedhessenek. Ezáltal a vasutak is bekapcsolódnak az európai közlekedési hálózatokba. A közlekedés modernizációjánál szintén fontos szempont, hogy minél inkább környezetkímélőbb közlekedési módok kerüljenek előtérbe. Ezekre az átalakításokra elsősorban a városi közlekedésben van szükség. A tervek szerint több szlovák városban (Pozsony, Zsolna, Zólyom, Kassa) intermodális közlekedési terminálok kialakítását tervezik. A különböző közlekedési ágak összevonásával a nagyobb városokban minél nagyobb hatékonysággal működő, komplex közlekedési rendszereket kell kialakítani.

Az infrastruktúra fejlesztésének még egy kritikus pontja van: az egészségügy fejlesztése. Az egészségügy az ország, illetve a különböző régiók versenyképessége szempontjából is kulcskérdés, hiszen a hatékony és biztonságos egészségügyi rendszer növeli a munkaképes lakosság arányát, a munkaerő produktivitását. A versenyképesség fenntartásához egészséges, jó körülmények között élő társadalomra van szükség. Az egészségügy helyzetét vizsgálva kitűnik, hogy nagy szükség van az egészségügyi infrastruktúra modernizációjára. A lakosság egészségi helyzetét vizsgálva látható, hogy a legveszélyesebbek a szív- és érrendszeri, illetve légúti megbetegedések, ezek okozzák a halálozások több mint 90%-át.⁷² Az egészségügyben eddig elmaradtak a komolyabb felújítások, csak kevés tőke áramlott ebbe az ágazatba. Az épületek mellett a felszerelések is leromlott állapotban vannak, teljes átalakításra, megújításra van szükség. A támogatások célja egy minőségi, hatékony és biztonságos egészségügyi rendszer kialakítása.

A tudásalapú gazdaság és társadalom kialakítása manapság talán a legfontosabb tényezője az ország és a régió versenyképességének kialakítása és megőrzése érdekében. A fejlesztési tervben elsősorban azokra a területekre fókuszálnak, amelyek a leghatékonyabb módon képesek ezt a stratégiai célt elérni. Szlovákiában eddig nem volt olyan motiváló tényező, amely biztosította volna az információs társadalom kialakulását és fejlődé-

⁷² Základné dokumenty (<http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

sét. Más országok tapasztalatai is azt mutatják, hogy ennél a feladatnál leginkább az államnak kell szerepet vállalnia, és neki kell ösztönöznie a lakosságot az információs szolgáltatások minél szélesebb körű használatára. Ennek eszközei lehetnek az elektronikus kormányzati szolgáltatások biztosítása (eGovernment), az internet minél szélesebb körben való elterjedésének elősegítése, ösztönzése. Mindezek megvalósításához az államnak megfelelő körülményeket kell teremtenie. A stratégia ezen célkitűzések elérése érdekében támogatja az eGovernment fejlesztését, a széles sávú internetkapcsolat kialakítását, illetve digitális tartalmak előállítását. Az eGovernment segítségével az állami adminisztrációs feladatokat elektronikus úton, leginkább az internet segítségével teszik hozzáférhetővé az emberek számára. Fontos, hogy a rendszer kialakításával mindenki egyforma eséllyel hozzá tudjon férni a rendszerhez. Ezáltal az állampolgárok motiváltak lesznek arra, hogy használják az internetes szolgáltatásokat. A másik fontos tényező az internetkapcsolat biztosítása, a széles sávú kapcsolat kiépítése. Ezek támogatásakor ügyelni kell arra, hogy a kevésbé sűrűn lakott, illetve fejletlenebb régiókba is eljusson az internet, ezért ezeket a térségeket kiemelten támogatni kell. Az internet használatának és elterjedésének komoly akadálya volt, hogy csekély számú használható digitális tartalom van fent a hálózaton, így a kevés információ miatt az állampolgárok nemigen használják az internetes szolgáltatásokat. A fejlesztési terv támogatja a digitális tartalmak létrehozását. A terv szerint különböző városokban digitalizáló központokat kívánnak kialakítani, melyekben különböző témáknak megfelelően hoznak létre elektronikus tartalmakat.

Az információs technológia elterjesztése mellett ösztönözni kell az innovációt az üzleti szektor egyéb területein is. Egy sikeres, innovatív gazdaság elképzelhetetlen a tudomány, a kutatócsoportok, rugalmas és kreatív tudományos szakemberek és kutatási infrastruktúra nélkül. A fejlesztési terv célja, hogy a vállalkozási szektorban beinduljanak a hatékony, jól működő kutatási tevékenységek. Elsősorban az autógyártás az az iparág, ahol motiválni kell a vállalkozásokat, hogy üzemeik mellett kutatási központjukat is Szlovákiába helyezték. Ehhez megfelelő környezetet és szakembereket kell biztosítani. Már korábban említettük, hogy a kutatás-fejlesztési tevékenység 50%-a a pozsonyi régióban koncentrálódik. Itt található az ország egyetemeinek kb. egyharmada, és a legtöbb vállalkozás is ide települt. A többi régió így jelentős lemaradásban van. Be kell látni azonban, hogy a pozsonyi régió fejlesztése nemcsak az adott régióban hoz pozitív változásokat, hanem az egész ország számára. Pozsony rendelkezik

megfelelő feltételekkel ennek a tevékenységnek a folytatásához. Mind ezekből következik, hogy a vidék felzárkóztatása mellett nem szabad megfeledkezni a már jelenleg is fejlett kutatás-fejlesztési potenciállal rendelkező régió továbbfejlesztéséről sem. A kutatás-fejlesztési tevékenység legfontosabb feltétele a megfelelő szakemberek képzése. Ezért a fejlesztési programok között kiemelt szerep jut az oktatási infrastruktúra fejlesztésének. A jelenlegi oktatásra jellemzőek a magas működési költségek és a modern technológiák hiánya. Az iskolák felszereltsége, állapota komolyan befolyásolja az ott folyó oktatási, kutatási munka eredményességét. A feltételek megteremtése mellett fontos feladat az olyan vállalkozások fejlesztése, támogatása, amelyek képesek innovációt megvalósítani a saját szektorukban. Ilyen vállalkozásokra leginkább az iparban, energiaszektorban, a turizmusban és a különböző szolgáltatások területén van szükség. Ösztönözni kell a vállalkozásokat arra, hogy minél inkább tudásalapon, kreatív és képzett munkaerő alkalmazásával képesek legyenek növekedni. A támogatások segítik a vállalkozásokat ahhoz, hogy alkalmazni tudják a legmodernebb technológiákat. Az autóiparban fontos, hogy a tevékenységek mellett a kutatás-fejlesztést is itt valósítsák meg a vállalatok. Ebben a szektorban potenciálisan magas innovációt képesek a vállalatok produkálni. Az autóipar egyik fontos kiszolgáló tevékenysége az elektronikai ipar. Ebben az iparágban is jelentős kutatási-fejlesztési potenciál van. Emellett az informatikai, tanácsadó cégek és a logisztikai központok Szlovákiába telepítésének ösztönzése is fontos. Ezeknél a támogatásoknál lényeges az elmaradottabb régiók fejlesztése is. Cél a már említett településközpontokban innovációs centrumok létrehozása. Az említetteken kívül a vállalkozások tevékenységének fejlesztése két szektorban kiemelt jelentőségű. Az energiaiparnak minél inkább hatékonyabb, kevésbé energiapazarló megoldásokat kell bevezetnie. Elsősorban a nagyobb üzemek energiafelhasználását kell csökkenteni. A másik szektor a turizmus, ahol jelentős innovációra van szükség. A meglévő adottságok kihasználásával el kell érni, hogy az adott desztinációk mind a téli, mind a nyári szezonban képesek legyenek kellő attrakciót nyújtani a turisták számára. Emellett fejleszteni kell a turizmushoz kapcsolódó szolgáltatásokat is.

A kutatási-fejlesztési tevékenységhez szorosan kapcsolódik az emberi erőforrás. A tudásalapú társadalom megköveteli a korszerű oktatási rendszert, az élethosszig tartó tanulás megvalósítását. A kutatási-fejlesztési tevékenységben részt vevő emberi erőforrás fejlesztését támogatni kell, meg kell teremteni a feltételeket. Elsősorban a matematika és a természettudományok

területén van szükség sok hallgatót befogadó, magas színvonalú egyetemi képzési rendszer megvalósítására. A jelenlegi szlovák oktatási rendszer meglehetősen merev, kevés átjárási lehetőség van a különböző iskolák között. A tanárok sem eléggé motiváltak a továbbképzésekben való részvételre, így fennáll a veszély, hogy bizonyos szakterületeken már elavult tudást adnak át. A hosszú távú versenyképesség alapjainak megteremtéséhez elsőként szükség van az alap- és középfokú oktatási rendszer teljes megreformálására. Meg kell újítani a tananyagot és a módszereket is, hogy ezáltal az oktatási rendszerből minőségi tudással rendelkező tanulók kerüljenek ki. Fontos, hogy az oktatás alkalmazkodjon a munkaerőpiac megváltozott igényeihez, a végzett tanulók piacképes tudással a kezükben kezdhessék meg pályájukat. Az oktatási rendszer megreformálása minden régiót egyformán érint, az oktatási színvonalban kevés eltérés mutatkozik. Az új oktatási politika egyformán érvényes lesz teljes Szlovákiára. A munkaerőpiac igényeihez alkalmazkodva fogalmazza meg azokat az alapképességeket és kulcsfontosságú kompetenciákat, amelyeket el kell sajátítani az oktatás keretein belül. Fejleszteni kell az élethosszig tartó tanulást a tudásalapú társadalom igényeinek megfelelően. Az oktatási rendszer fejlesztésének megvalósításához a régiók közötti összefogásra van szükség. Meg kell valósítani annak lehetőségét, hogy a különböző régiók és iskolák egymásnak is átadják tudásukat, tapasztalataikat. Meg kell teremteni az úgynevezett nyitott iskola alapjait, biztosítani az átjárhatóságot a különböző intézmények között. Az oktatási intézményeket be kell vonni a vállalkezési szféra kutatási és fejlesztési tevékenységébe. Ennek megvalósításához már nemcsak az ország keretei között, hanem nemzetközi szinten kell gondolkodni. A cél egy strukturált nemzetközi fejlesztési és innovációs hálózat kialakítása. Ehhez meg kell teremteni a feltételeket a tanárok és a diákok mobilitásához.

Az oktatási rendszer mellett meg kell vizsgálni a munkaerőpiac és munkavállalás helyzetét Szlovákiában. A negatív demográfiai változások következtében egyre magasabb a munkanélküliség, különösen a fiatalok körében. Tovább rontja a helyzetet, hogy a legtöbben tartósan munkanélküliek, számukra az idő múlásával egyre kilátástalanabbá válik az elhelyezkedés. A helyzet még súlyosabb a roma közösségek körében. Számukra még kevesebb lehetőség adódik, ezért gyakran szorúlnak szociális ellátásra. A munkaerőpiacon egyenlő feltételeket kell teremteni minden ember számára. A hátrányos helyzetűek mellett javítani kell a családos emberek lehetőségeit, egyenlő feltételeket kell biztosítani a nők és a férfiak számára. A humánerőforrás fejlesztéséhez hozzátartozik a munkaerő-piaci szol-

gáltatások javítása. Az állami munkaügyi szolgáltatások színvonalának és rugalmasságának javítása mellett ki kell terjeszteni ezeket a szolgáltatásokat az üzleti vagy a nonprofit szektorra is. Az átképzések mellett ezeknek a szervezeteknek a fő feladata még a hátrányos helyzetű és a családos emberek munkavállalásának biztosítása. A munkaerőpiac fejlesztésekor a támogatások megítélése során külön figyelmet kapnak a hátrányos helyzetű régiók. Ennek ellenére még a fejlettebb pozsonyi régióban is szükség van a támogatásokra, a munkaerő képzésének fejlesztésére.

Az alábbi táblázat foglalja össze az előbbieken az NSRR részletezett támogatási témáit a 2007–2013-as időszakban.

38. táblázat: Az NSRR támogatási prioritásai

1. Infrastruktúra	1.1. Regionális infrastruktúra	ERDF
	1.2. Környezeti infrastruktúra és környezetvédelem	ERDF + KF
	1.3. Közlekedési infrastruktúra és tömegközlekedés	ERDF + KF
	1.4. Az egészségügyi infrastruktúra modernizációja	ERDF
2. Tudásalapú gazdaság	2.1. Információs társadalom	ERDF
	2.2. Kutatás és fejlesztés	ERDF
	2.3. Felsőoktatási infrastruktúra	ERDF
	2.4. Vállalkozások és szolgáltatások fejlesztése innováció segítségével	ERDF
3. Humán erőforrás	3.1. Modern oktatási rendszer a tudásalapú társadalom érdekében	ESF
	3.2. Munkaerő növelése, szociális és intézményi háttér fejlesztése	ESF

Forrás: Základné dokumenty (<http://www.nsr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

A 2007–2013-as időszakban lezajló fejlesztések témája mellett meg kell említeni a támogatások forrását. A támogatások nagy részét az Európai Regionális Fejlesztési Alap (European Regional Development Fund, ERDF) biztosítja. A különböző szociális és humán erőforrás-fejlesztéshez kapcsolódó támogatásnál komoly szerepe van az Európai Szociális Alapnak (European Social Fund, ESF). Emellett jelentősek még a helyi források is. Az előbb említett alapok igen komoly összegeket biztosítanak a fejlesztési támogatásokra. A támogatások mértéke előre meghatározott minden évre. A támogatások éves mértéke is változó a hét év során, bizonyos programok esetében folyamatosan emelkedik, máshol pedig csökken a támogatás mértéke. A különböző témák esetében az alábbi összegek kerültek meghatározásra Szlovákia esetében.

39. táblázat: Szlovákia Nemzeti Stratégia Referencia Keretének forrásmegosztása

Forrás	Témák	A támogatás összege
ERDF	Regionális fejlesztés	1 445 millió EUR
	Környezeti infrastruktúra	1 800 millió EUR
	Közlekedési infrastruktúra	3 207 millió EUR
	Információs társadalom	993 millió EUR
	Kutatás és fejlesztés	883 millió EUR
	Versenyképesség és gazdasági növekedés	772 millió EUR
	Egészségügy	250 millió EUR
	Technológiai fejlesztés	98 millió EUR
ESF	Munkaügy, szociális ellátás	864 millió EUR
	Oktatás	600 millió EUR
Összesen:		10 912 millió EUR

Forrás: Základné dokumenty (<http://www.nsr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

5.4. Területfejlesztés Szlovákia régióiban⁷³

A szlovákiai regionális politika eddigi eredményeiről, sőt a tervekben szereplő támogatások jövőbeni hatásairól alig vannak elérhető kormányzati adatok, a fellelhetőeknek is kétes a megbízhatóságuk. Az unió által megbízott külföldi szakértők készítette tanulmányokra hivatkoznak azok az újságcikkek, nyilatkozatok, amelyek Szlovákia regionális politikájáról szólnak. 2005 végéig az elérhető támogatásoknak csak mintegy 1,87%-át sikerült felhasználni. Jórészt a mezőgazdasági orientációs alapból, illetve a szociális alapból a humán erőforrás fejlesztésére hivatott pályázatok voltak a sikeresek, azonban egyetlen sikeres pályázat sem készült az ipar és szolgáltatások támogatására, illetve az EQUAL és INTERREG programok által kínált támogatások lehívására. A NUTS III-as régiók között a besztecebányai volt az egyik legaktívabb, a sikeres pályázatok zöme a turizmust és a vendéglátást hivatott fejleszteni. A közlekedési infrastruktúrára fordítandó támogatások lehívásában is az elsők között volt e régió. Kevés projekt futott azonban a külföldi régiókkal közös partnerséget segítő, kevés volt az innovációt, a kutatás-fejlesztést, információs társadalmat támogató pályázat. Ezeknek a területeknek mindenképpen nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a következő, 2007–2013 közötti időszakban.

⁷³ Hajós T.: Közép-Szlovákia régió. Kézirat, Budapest, 2007.

40. táblázat: Régiók közötti forrásmegosztás Szlovákiában

Régiók által lehvott támogatások (SK)	Jóváhagyott projektek	
	száma	összege
Nyugat-Szlovákia	3 328	78 680 millió
Közép-Szlovákia	2 316	23 240 millió
Kelet-Szlovákia	2 479	18 910 millió
Összesen:	8 123	120 830 millió

Forrás: Základné dokumenty (<http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>)

Az uniós támogatások első néhány évének tapasztalatait összegezve, negatív képet kapunk a regionális különbség csökkentését, a munkaerő és tőke mobilitását tekintve. A különbségek, a munkanélküliség nem csökkent szignifikáns mértékben. Az uniós csatlakozást követően nem a meglévő problémák megoldása volt a fő cél, hanem az, hogy minél több EU-támogatást hívjanak le. A támogatások összegének maximalizálása háttérbe szorította a strukturális reformokat, hosszú távú érdekeket. A legfőbb probléma a magas munkanélküliségi ráta, azon belül a hosszú ideje munkanélküliek nagy aránya, és a munkanélküliség regionális különbségei. A legkedvezőtlenebb helyzetben ebben a tekintetben (is) a Kelet-Szlovákia régió van. A különbség a fejletlenek mondható Pozsony régió és a keleti országrész között nem csökkent, és ez komoly társadalmi feszültségeket rejt magában. (Gondoljunk a roma kisebbség lázadására.)

41. táblázat: Közép-Szlovákia legfontosabb gazdasági és társadalmi adatai

Közép-Szlovákia	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Népesség (1000 fő)	1 354	1 353	1 353	1 352	1 352	1 351
Népsűrűség (fő/km ²)	83,3	83,2	83,2	83,2	83,2	83,1
Foglalkoztatási ráta (%)	55,4	55,6	53,8	55,2	57,1	57,7
Munkanélküliségi ráta (%)	21,4	20,5	22,1	19,6	16,4	15,3
Regionális GDP/fő (PPS EU27 = 100%)	45	46	47	46	49	53
Regionális GDP (M EUR)	5 487	6 139	6 967	7 449	8 655	10 825
Rendelkezésre álló jövedelem (EUR/fő)	5 950	5 733	5 960	6 790	7 298	8 637

Forrás: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables)

A jövőben ezek a problémák talán megoldódhatnak, hiszen optimizmusra okot adó jeleket is felfedezhetünk, a regionális tanulmányokat folytatók száma növekszik az országban, a kormányzat is felismerni látszik a tényt, hogy a külföldi befektetők számára a Pozsonyon kívüli Szlovákiát is vonzóvá kell tenni.

A Közép-Szlovákia régió számára a következő időszakban a regionális támogatások lehívásakor a kormányzatnak hasonló szempontokat kell figyelembe vennie, mint országosan. Természetesen néhány specifikum akad. Így a vasúti infrastruktúra állapotának javítása, a déli területek gyorsforgalmi úttal, autópályával ellátottságának megoldása, a magas hegysek kínálta természeti adottságok még intenzívebb kihasználása.

5.4.1. Nyugat-Szlovákia

A fejlesztés víziója

A versenyképességnövelése, az életszínvonal jelentős növekedése, valamint a régió jóléte és a hosszú távú fenntartható fejlődés elérése.

42. táblázat: Nyugat-Szlovákia legfontosabb gazdasági és társadalmi adatai

Nyugat-Szlovákia	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Népesség (1000 fő)	1 867	1 865	1 864	1 864	1863	1 863
Népsűrűség (fő/km ²)	124,5	124,4	124,3	124,3	124,2	124,3
Foglalkoztatási ráta (%)	57,2	58,8	59,9	60,6	62,3	63,6
Munkanélküliségi ráta (%)	17,5	15,9	14,3	12,5	9,8	7,8
Regionális GDP/fő (PPS EU27 = 100%)	49	52	54	57	63	66
Regionális GDP (M EUR)	8 228	9 563	11 155	12 553	15 234	18 518
Rendelkezésre álló jövedelem (EUR/fő)	6 262	6 008	6 436	7 001	7 742	8 797

Forrás: Eurostat (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables)

A fejlesztés stratégiája^{74 75}

Kiindulópontok

A NUTS II Nyugat-szlovákiai Fejlesztési Terv két fő elemzésből indul ki: a szociális-gazdasági analízisből és a SWOT-analízisből, amely megmu-

⁷⁴ Havelka R.: Nyugat-Szlovákiai NUTS II régió, Západné Slovensko. Kézirat, Budapest, 2007.

⁷⁵ Kollár E.: Tanulmány a Nyugat-Szlovákia NUTS II régióról. Kézirat, Budapest, 2007.

tatja a régió erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. Az EU 25 tagállamra bővítése, majd 2007 januárjában újabb két taggal való bővítése jelentős különbségeket eredményezett az egyes tagországok közt. A gazdasági és politikai kihívásokra felelve az Európai Bizottság javaslatot tett egy új politikai összefogásra a 2007–2013-as időszakra. Az új terv lehetőséget biztosít az egyes tagállamoknak és a régióknak a kölcsönös együttműködésre a fenntartható fejlődés elérése érdekében, a nagyobb versenyképesség elérésére és a munkanélküliség csökkentésére. A NUTS II Fejlesztési Tervben az EU stratégiai javaslatai olvashatóak, amelyek definiálják az EU alapstratégiáját a jövőbeli gazdasági, politikai és szociális kérdések körében. A Nyugat-Szlovákiára vonatkozó Fejlesztési Terv egyben tartalmazza a kiindulási pontokat, valamint meghatározza, hogy az egyes támogatásokat mely európai uniós forrásokból vehetik igénybe a pályázók. A 2007–2013-as időszakban a Strukturális Alapokból igénybe vehető források az ERDF és az ESF, továbbá az FS, az EAGGF, valamint a FIGG. A 2007–2013-as NUTS II terv megalkotásában részt vettek az egyes régiók, városok, községek, falvak, oktatási intézmények, nonprofit szervezetek és vállalkozók.

Stratégiai cél

43. táblázat: A NUTS II stratégiai cél megvalósulásának mutatói

Stratégiai cél	Értékek 2013-ban
A GDP értéke egy lakosra a vásárlási paritásra kivetítve az EU-tagországokhoz viszonyítva	Az EU átlagának több mint 55%-a
A munka termelékenysége	Az EU átlagának több mint 60%-a
A foglalkoztatottság mértéke (15–64 év közötti korosztály) az EU-tagországokhoz viszonyítva	Az EU átlagának több mint 95%-a

Forrás: Rozvojovy Plán 2007–2013 NUTSII. Západné Slovensko (http://www.tsk.sk/buxus/docs/regional/RP_NUTS_II-ZS_2007-2013.pdf)

A régió belső potenciáljának kihasználásával a nyugat-szlovákiai régió fejlődésének gyorsítása, a versenyképesség növelése, a közlekedési, technikai, szociális és kommunikációs infrastruktúra modernizálása újabb befektetések segítségével, a lakosok és látogatók életfeltételeinek biztosítása és emelése a fenntartható fejlődés megvalósulása által.

Stratégiai prioritások, specifikus prioritások és mutatószámaik⁷⁶

A prioritások összeállításakor a Nemzeti Stratégiai Keretből indultak ki, amely meghatározza és egyben kapcsolatot teremt az egyes stratégiai elemek közt, tehát az állam, szektorok és régiók közt, figyelembe véve azt a célt, hogy a fejlesztés víziója és a stratégiai célok a lehető legnagyobb mértékben valósuljanak meg a 2007–2013 közti időszakban.

44. táblázat: A prioritások rendszere a NUTS II Nyugat-Szlovákia régió fejlesztéséhez

Stratégiai prioritás	Specifikus prioritás	Célok
1. Emberi erőforrás	1.1. Modern oktatás	1.1.1. Az iskolai rendszer modernizálása 1.1.2. A főiskolák elfogadtatása mint a társadalmi és gazdasági élet hajtómotorjai 1.1.3. Életen át tartó tanulás stratégiájának elfogadása egy tudásalapú társadalom megteremtéséért 1.1.4. Az etnikai csoportok gyermekeinek oktatási szintjének növelése
	1.2. Munkanélküliség csökkentése	1.2.1. A munka utáni migráció támogatása és a határokon átívelő munkaerőpiac megteremtése 1.2.2. A munkanélküliség problémájának megoldása és a munkaerőpiacot támogató programok támogatása 1.2.3. A rugalmas munkaerőpiac támogatása 1.2.4. A szociális és egészségügyi szolgáltatások fejlesztése 1.2.5. Esélyegyenlőség megteremtésének támogatása és a hátrányos helyzetű csoportok integrálásának elősegítése a munkaerőpiacon 1.2.6. A családi élet és a munkahelyen eltöltött idő összeegyeztetése és a gyerekekről való gondoskodás
2. Infrastruktúra	2.1. Közlekedési infrastruktúra	2.1.1. A közúti közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése és modernizálása 2.1.2. A vasúti közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése és modernizálása 2.1.3. A kombinált közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése és modernizálása
	2.2. Technikai infrastruktúra	2.2.1. Az energetikai rendszer rekonstrukciója és modernizálása

Folytatás a következő oldalon!

⁷⁶ Perge I.: Nemzeti fejlesztési tervek Szlovákiában és a Kelet-Szlovák régióban (Východné Slovensko). Kézirat, 2007.

A táblázat folytatása		
Stratégiai prioritás	Specifikus prioritás	Célok
	2.3. Szociális infrastruktúra	2.3.1. A minőségi és mindenki számára elérhető szociális infrastruktúra megteremtése 2.3.2. Az oktatási infrastruktúra fejlesztése és modernizálása 2.3.3. Az egészségügyi és szociális infrastruktúra kiépítése és modernizálása, különös tekintettel a szolgáltatások jobb minőségének és hatékonyságának növelésére 2.3.4. A kulturális és sporthálózat kiépítése és modernizálása, különös tekintettel a szolgáltatások jobb minőségének és hatékonyságának növelésére
	2.4. Az életközvetet infrastruktúrája	2.4.1. Az életközvetet infrastruktúrájának kiépítése az EU-szabványok szerint, és a környezeti összetevők hatékonyságának növelése és fejlesztése 2.4.2. Védelem, a víz hatékony felhasználása és az árvizekkel szembeni védelem 2.4.3. A légkör védelme és az újrahasznosítható energiaforrások kihasználása 2.4.4. A hulladékparban uralkodó szituáció javítása 2.4.5. Természetvédelem
	2.5. Külföldi szolgáltatások infrastruktúrája	2.5.1. A külföldi szolgáltatások infrastruktúrájának építése és modernizálása, különös tekintettel a szolgáltatások jobb minőségének és hatékonyságának növelésére
3. Kutatás, fejlesztés, innováció és gazdasági fejlődés	3.1. A vállalkozások és szolgáltatások versenyképességének támogatása az innováció segítségével	3.1.1. A versenyképesség növelése a termelésben és a szolgáltatásokban technológiai innováció segítségével 3.1.2. A közös szolgáltatások támogatása a vállalkozók számára (ipari parkok, spin-off center)
	3.2. A társadalom informatizálása	3.2.1. A gazdaság és a régiók versenyképességének növelése az információs társadalom kiépítésével és fejlesztésével
	3.3. Kutatás, fejlesztés, innováció	3.3.1. A kutatás és fejlesztés modern és hatékony rendszerének támogatása, amely növeli a szlovák gazdaság és a régiók versenyképességét
	3.4. Gazdasági ismeret támogatása	3.4.1. A mezőgazdaság és ipar modernizálása és rekonstrukciója, új vállalkozások alakulásának támogatása, ezáltal növelve a gazdasági fejlődést 3.4.2. Multifunkcionális gazdaság, multifunkcionális mezőgazdaság és a vidékfejlesztés támogatása 3.4.3. A turizmus támogatása

Forrás: Národný strategický referenčný rámeč SR na roky 2007–2013, átdolgozott.

1. stratégiai prioritás

Az emberi erőforrás fejlesztése a legfontosabb eleme, az állandó oktatással és a munkaerőpiacon való részvétellel. Az emberi erőforrás fejlesztése a következő pontokból tevődik össze:

- az oktatás minőségének növelése (a hagyományos iskola váltása modern iskolára);
- az életen át tartó tanulás minőségének növelése;
- a munkaerőpiac versenyképességének növelése;
- a gazdasági ismeretek bővítése.

2. stratégiai prioritás

Fő célkitűzése az emberi élet minőségének javítása a városokban, falvakban és az egész nyugat-szlovákiai NUTS II régió határain belül. Ezen cél elérésére a következő megoldások megvalósulása szükséges:

- a városi és falusi fizikai környezet javítása;
- a lakosok szociális-gazdasági életének javítása az oktatási és szociális szolgáltatások elérhetőségével és minőségének javításával;
- a külföldi szolgáltatások teljesítményének növelése a megfelelő feltételek javítása által;
- a vállalkozói környezet feltételeinek megteremtése.

A stratégiai prioritás támogatja a modernizációt az oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális infrastruktúra hozzáféréseinek javításával. A régió belüli kiépített közlekedési hálózattal rendelkező területek, amelyek az országon belüli, illetve a transzeurópai közlekedési hálózat részesei, biztosítják a régió számára:

- a gazdaság működését,
- a külföldi tőke beáramlását,
- a régiók közötti különbségek csökkenését.

A 2. stratégiai prioritásban szereplő pontok a regionális és helyi utak modernizálásával és építésével teljesek. Az életkörülmények infrastruktúrájának folyamatos építése lehetőséget biztosít a lakosok életfeltételeinek javulására, amely a hosszan fenntartható, gazdasági és közösségi növekedés nélkülözhetetlen alapja.

3. stratégiai prioritás

A vállalatok növekedésének és versenyképességének megőrzéséhez a feltétel a hozzáadott érték növelésében és a foglalkoztatottságban rejlik, valamint a szolgáltatásokban és termelésben megjelenő innovációk számától függ. Ez a fejlődés a gazdaságban tudás- és kutatási eredmé-

nyek megjelenésének köszönhető. Ezért fontos a hosszú távú, minőségi kutatási potenciál megteremtése.

A 3. stratégiai prioritás reagál:

- a nyugat-szlovákiai NUTS II régió területeinek gyengébb gazdasági teljesítményére;
- a szociális és gazdasági fejlődés regionális különbségeire a NUTS II nyugat-szlovákiai területein.

A célok elérésére a nyugat-szlovákiai régió jó imázsát kívánja kihasználni a képzett és relatív olcsó munkaerővel, a gazdaság sokszínűségével, és a természeti és kulturális turisztikai látványosságok fejlesztésével.

1. stratégiai prioritás részletei: Emberi erőforrás

A specifikus prioritások megtervezésénél figyelembe vették, hogy egy olyan rendszert hozzanak létre, amely a részterületek egészét lefedi, tehát a munkaerőpiac rugalmasságát, a foglalkoztatottság támogatását, a munkanélküliség csökkentését, különös tekintettel a hosszú távon munkanélküliekre, a szociális körülményeket nélkülözők segítségét (pl. foglyok, romák) a foglalkoztatottság növelése által, a munkaerőpiacra való belépési feltételek egyszerűsítésével, a munkahelyi élet és a családi élet összehangolását a munkaerő képzettségének növelésétől, az életen keresztüli tanulás támogatásától egészen az információs tanácsadó programok megjelenéséig.

A tudástársadalom megteremtésének feltétele a nyugat-szlovákiai régióban elsősorban az oktatási folyamat átszervezésében rejlik. Az oktatási intézmények hálózatának könnyebb elérhetőségét kell biztosítani, valamint az egyes tantárgyak – főként az idegen nyelvek, menedzsment és szakképzés – oktatásának növekvő óraszámát. Elengedhetetlen a tanárok motiválása és aktivitásuk növelésének ösztönzése.

Tevékenységek:

- az oktatás szintjének emelése új oktatási formák bevezetésével;
- lehetőséget biztosítani minden csoportnak a felsőfokú végzettség megszerzésére;
- új tanulási programok megjelenésének támogatása a mesteri, doktori képzésben;
- a hazai főiskolák oktatási minőségének európai szintre való emelése;
- a doktori és posztgraduális képzések támogatása;
- az e-learning támogatása;
- az új információs és kommunikációs technológiák kihasználásának támogatása a főiskolai oktatásban;

- a kutatás és fejlesztés támogatása a főiskolákon és a tudományos eredmények alkalmazása;
- diákcseré és tanárcseré lehetőségének támogatása;
- a főiskolák nemzetközi együttműködésének támogatása;
- a főiskolák információs-kommunikációs hálózatának kiépítése;
- a főiskolák és a köz- és magánszektor együttműködésének támogatása.

A főiskoláknak a tudástársadalom megteremtésében elengedhetetlen szerepük van. Nemcsak az oktatási szinten fontos, hanem a termékek és szolgáltatások létrehozásánál, biztosítva azok magas hozzáadott értékét. A nyugat-szlovákiai régió főiskolái központtá szeretne válni.

Tevékenységek:

- minden társadalmi csoport számára biztosítani a főiskolai oktatásban való részvételt;
- új oktatási formák bevezetésének támogatása;
- a főiskolai oktatás minőségének javítása az EU oktatási normáinak megfelelően;
- a doktoranduszok és posztgraduális képzésben részt vevők támogatása;
- az e-learning támogatása;
- a főiskolák nemzetközi kapcsolatainak támogatása.

Az életen át tartó tanulás elengedhetetlen feltétele a modern társadalom kialakulásának. A lakosságnak lehetősége nyílik rá, hogy érett korban is bővítsé tudását, növelve ezzel jobb érvényesülési lehetőségeit és esélyeit a munkaerőpiacon. A program célja, hogy támogassa és megvalósítsa az életen át tartó tanulás lehetőségeit.

Tevékenységek:

- a lakosság részvételének támogatása a folyamatos tanulásban, és meggyőzése annak hasznosságáról;
- az innováció és oktatás bevezetésének támogatása;
- az életen át tartó tanulás támogatása a tanárok és egyéb dolgozók körében az oktatási intézményekben;
- az oktatási lehetőségekről információk biztosítása és tanácsadás támogatása;
- a vállalatokon belüli képzés támogatása;
- az egészségkárosodással élők számára biztosítani a tanulás lehetőségét;

- a karrier-tanácsadás biztosítása;
- a főiskolák nemzetközi kapcsolatainak támogatása.

A roma lakosság oktatása lehetőséget biztosít számukra a munkaerőpiacon való jobb érvényesülésre és életszínvonaluk emelésére. A gyermekek oktatását már az iskolakezdés előtti időszakban el kell kezdeni, hogy elsajátítsák az alapvető társadalmi és szociális normákat.

Tevékenységek:

- az oktatási különbségek csökkentése a roma fiatalság oktatási szintjén;
- az iskolakezdés előtti oktatás megkezdésének támogatása;
- a roma gyerekek és fiatalok oktatása minden iskolában;
- a roma fiatalság iskolán kívüli tevékenységének támogatása;
- a roma pedagógusok, lektorok oktatásának támogatása.

A regionális különbségek csökkentése a munkaerőpiacon lehetővé teszi a munkavállalás megkívánta rugalmasságot, amely a foglalkoztatottság emelkedéséhez és a munkanélküliség csökkentéséhez vezet. Ebben a folyamatban a határokon átívelő együttműködésnek döntő szerepe van. A nyugat-szlovákiai régióban nem eléggé széles körű a gazdaság, és a helyi infrastruktúra sem elégséges, ami a nem elégséges munkahelyek számában és a magas munkanélküliségi rátában tükröződik. Ezért nagyon fontos a határokon átívelő információk és know-how átadása, és a különböző munkaerőpiacok együttműködésének támogatása.

Tevékenységek:

- a határokon átívelő munkaerőpiac információs rendszerének feltérképezése;
- az egyes regionális és szociális partnerekkel való intenzívebb együttműködés;
- az alternatív munkalehetőségek megteremtésére közös akciók szervezése;
- közös projektek indítása a határokon túli munkahelyek megteremtésére;
- a munkalehetőségekkel kapcsolatos tájékoztatás céljából tanácsadás létrehozása;
- közös, általános tervek, programok és regionális stratégiai terv készítése.

A nyugat-szlovákiai régióban a munkanélküliségi ráta nagyon eltérő. A kerületek közül a nyitrai kerületben a legmagasabb a munkanélküliség. E

helyzet megoldására támogatni kell a régió belül a munkanélküliség megoldásának problémáját, különös tekintettel a hosszú távú munkanélküliségre.

Tevékenységek:

- az oktatás támogatása és a munkaerőpiacra való belépés előkészítése;
- a hallgatók munkavállalási aktivitásának támogatása;
- a kevésbé népszerű szakmával rendelkező hallgatók számára biztosítani a munkahelyeket;
- a pilotprojektek támogatása;
- a tanácsadás és munkaközvetítés támogatása;
- a kis- és középvállalatok számára biztosítani a tanácsadást és a továbbképzést;
- a Szociális Fejlesztési Alap programjának támogatása a munkanélküliség megoldására.

Fő cél a munkahely teremtése és a munkanélküliség csökkentése, különös figyelemmel a hosszú távú munkanélküliségre, a munkaerőpiacra való belépés megkönnyítése, a munkavállalók magasabb szintű képzettsége, az életen át tartó tanulás támogatása.

Tevékenységek:

- a szociális rendszerben szereplő csoportok munkába állásának aktivizálása és támogatása;
- a tanácsadói irodák létrehozása a szakmákról és munkahelyekről;
- a hallgatók és pályakezdők érdeklődésének felkeltése az egyes munkahelyek iránt;
- az oktatási intézmények együttműködése a munkáltatókkal;
- az életen át tartó tanulás támogatása a jobb érvényesülés jegyében;
- állásbörzék szervezése;
- internetes álláskeresés szervezése;
- információs tanácsadás támogatása.

A nyugat-szlovákiai régió lakosainak körében a szociális problémák egyre elterjedtebbek. A nyitrai kerület déli és keleti felében kezdődő elszegényedés tovább húzódik kelet felé. A lakosság veszélyeztetett csoportjai közé tartoznak az alacsony kereseti lehetőséggel rendelkező lakosok, és a hosszú távon munkanélküliek. A szegénységgel sújtott lakosok közt nagyobb esély áll fenn a különböző megbetegedésekre, amelyek okai lehetnek az alultápláltság és a helytelen életkörülmények.

Tevékenységek:

- a veszélyeztetett csoportok számára a szociális és egészségügyi szolgáltatásokban való részvétel lehetőségének biztosítása;
- a szociális szolgáltatások fejlesztésének támogatása;
- új típusú szociális szolgáltatások és aktivitások bevezetése;
- a szociális és egészségügyi szolgáltatások minőségének és oktatásának emelése.

Az esélyegyenlőség megteremtése a munkaerőpiacon, és a hátrányos helyzetű csoportok gyorsabb integrálása a program pont fő célja. A csoportok számára modern szolgáltatások segítségével megkönnyíteni a munkaerőpiacra való belépést.

Tevékenységek:

- az oktatás és a munkaerőpiacra való belépés előkészítése – a munkanélküliek számára oktatás biztosítása a piacon hiányszakmaként fellépő ágazatok figyelembevételével;
- mindenki számára biztosítani a minőségi oktatáshoz való hozzáférést;
- a második esély programjának támogatása – az általános és középiskolák befejezésének lehetősége, szakképzés, munkagyakorlat szerzése;
- a megfelelő munkakörülmények megteremtése;
- a regionális információs tanácsadói központok létrehozása;
- karrier-tanácsadás a pályakezdőknek, magánvállalkozások létrehozásának támogatása;
- az egészségkárosodással élők munkaerőpiacra belépésének támogatása a megfelelő feltételek megteremtésével;
- a tanulók oktatási rendszerből való kiesésének megakadályozása.

A családdal rendelkező munkavállalók komoly problémákkal néznek szembe a munkaerőpiacon és a munkahelyek megtartásakor. A program pont fő célja, hogy a családos, kisgyerekes munkavállalók meg tudjanak felelni a munkaerőpiac kihívásainak.

Tevékenységek:

- a munka nélküli szülők belépésének támogatása a munkaerőpiacra;
- a gyermekekkel rendelkező szülők esélyegyenlőségének megteremtése a munkaerőpiacon;
- továbbképzési tanfolyamok biztosítása főleg a nők számára, az újbóli munkába állás lehetőségéhez;

- a munkáltatók ösztönzése a családos, gyermekekkel rendelkező dolgozók alkalmazására;
- támogató programok létrehozása a továbbképzés motiválására;
- a gyermekek és fiatalok minőségi szabadidő-felhasználásának támogatása.

2. stratégiai prioritás részletei: Infrastruktúra

Az emberi erőforrások jobb kihasználásának, az ipari technológiák és szolgáltatások alkalmazásának és az iparnak alapvető feltétele a fejlett, szétágazó infrastruktúra. Ez kihatással van a terület gazdasági fejlődésére, pl. a külföldi tőke beáramlása által.

A közúti közlekedés infrastruktúrájának nagy jelentősége van az országba áramló idegen tőke szempontjából, valamint az egyes régiók jobb megközelítését teszi lehetővé. Egyben elősegíti a munkaerő áramlását, s ezzel hozzájárul a régió fejlődéséhez. A program célja a minőségi utak biztosítása a régióban, az országon áthaladó főutakba való bekapcsolódás, az autópályák kivitelezése, főleg a D1 autópálya befejezése, gyorsforgalmi utak építése, a másod-, illetve harmadrendű utak rekonstrukciója, új szakaszok építése, felüljárók, hidak, kerülő utak építése.

Tevékenységek:

- az autópálya teljes hosszának kiépítése;
- gyorsforgalmi utak építése;
- első-, másod-, illetve harmadrendű utak építése és rekonstrukciója;
- városok és falvak környékén kerülő utak építése;
- felüljárók és hidak építése;
- biztosítani a megfelelő utakat a minőségi közlekedésre;
- kerékpárutak, járdák építése;
- a városi tömegközlekedés fejlesztése, illetve gazdaságos, kevésbé környezetszennyező formájának megvalósítása;
- autóbusz-megállók felújítása.

A vasúti közlekedés technológiájának modernizálása nemcsak a munkaerő gyorsabb áramlását teszi lehetővé, hanem jelentős mértékben növeli a közlekedés biztonságát. A vasúti hálózatot a nemzetközi TENT-T hálózatba kell bekapcsolni, ezt az útvonalak modernizálásával az AGC és az AGTC megállapodás szerint kell kivitelezni.

Tevékenységek:

- az AGC és AGTC megállapodásokban definiált szabványok elérése;
- a vasúti közlekedésben a 160 km/h sebesség elérése;

- a peronok modernizálása, felújítása, a közlekedés biztonságának növelése;
- a sínek és a vasútállomások modernizálása.

Potenciális végső felhasználók: Szlovák Vasúttársaság, kerületek, városok, községek, magánvállalkozók a vasúti közlekedési iparágban.

A nyugat-szlovákiai régió kiváló fekvése biztosítja, hogy a régió hét Duna menti állammal áll kapcsolatban, tulajdonképpen itt kapcsolódik a vízi közlekedés Nyugat-Európa vérkeringésébe. A régió két fontos kikötővárosa Komárom és Párkány. A régió gazdasági fejlődésének elengedhetetlen feltétele a légi közlekedés. Ez nemcsak a vállalkozói szférának nyújtana előnyt, de jelentős mértékben növelné a turisztikai bevételeket is. A termékek cseréjének szempontjából szükség lenne logisztikai központok építésére.

Tevékenységek:

- a repülőterek biztonsági rendszerének kiépítése;
- a repülőterek technikai biztonságának modernizálása;
- a repülőterek kihasználása sportcélokra és mezőgazdasági munkákra;
- a Vág folyó vízi közlekedésének építése és kikötők létrehozása;
- a nemzetközi dunai vízi közlekedés kiépítése.

Potenciális végső felhasználók: Szlovák Légitársaság, repülőterek tulajdonosai, szállítók, szlovák dunai hajózási egyesület.

A jászói atomerőmű blokkjainak leállítása szükségessé tette, hogy Szlovákia szükséges energiamennyiségét a mohi atomerőmű kapacitásának növeléséből fedezze, és szélesebb körben használjon fel alternatív energiaforrásokat.

Tevékenységek:

- a mohi atomerőmű építésének befejezése;
- alternatív energiaforrások kihasználása (megújuló energiaforrások, biomassza);
- energiatakarékosságra irányuló programok támogatása;
- kisebb vízi erőművek építésének támogatása;
- a geotermikus energia használatának támogatása;
- a világítás modernizálása.

Potenciális végső felhasználók: Szlovák Villamos Művek, magánvállalkozók, önkormányzatok.

A szociális és kulturális infrastruktúra kiépítése lehetővé teszi a régió versenyképességének növelését, és a városok és falvak lakosai életszínvonalának emelését.

Tevékenységek:

- mikrorégiók és falvak közösségének létrehozása;
- a községek és városok technikai és környezeti infrastruktúrájának kiépítése;
- a szociális infrastruktúra rekonstrukciója;
- a kulturális örökség védelme és támogatása;
- a kulturális-történelmi emlékművek felújítása;
- a tradíciók és folklórcsoportok támogatása;
- a hagyományos szakmák támogatása;
- a regionális média fejlesztése és támogatása;
- fesztiválok szervezésének támogatása;
- falvakon a szolgáltatások, kis- és középvállalkozások létrehozásának támogatása.

Potenciális végső felhasználók: munkáltatók, regionális helyi, illetve állami szervek, nonprofit szervezetek.

A tudástársadalom és az információs társadalom létrehozásához elengedhetetlen feltétel az oktatási infrastruktúra modernizálása és az oktatás színvonalának emelése.

Tevékenységek:

- az iskolák materiális-technikai részének kiépítése az európai szabványoknak megfelelően;
- az iskolák épületeinek és berendezéseinek rekonstrukciója és modernizálása;
- az iskolák tetőszerkezetének rekonstrukciója, ablakok cseréje;
- az informatikai eszközök beszerzése és használata a középiskolákban;
- nyelvi laborok és speciális oktatási termek létrehozásának támogatása;
- a munkáltatók és vállalkozók bevonása az oktatási programokba.

Potenciális végső felhasználók: iskolák, egyetemek, oktatási intézmények, szabadidőközpontok.

A lakosok egészségi állapotának javulása csak a nemzetközi egészségügyi normák bevezetésével valósulhat meg. Ennek fontos része az egészségügy informatizálása. Az egészségügyi és szociális gondoskodás az egészségügyi intézmények felszereltségétől függ.

A program fő célja a lakosok egészségi állapotának javítása.

Tevékenységek:

- az egészségügyi és szociális berendezések rekonstrukciója és újítása;
- az épületek energiafelhasználásának csökkentése;
- minden lakos számára elérhetővé tenni az egészségügyi szolgáltatásokat;
- a modern egészségügyi műszerek, berendezések és technológiák alkalmazása;
- az idősek és hosszan tartó betegségben szenvedők ápolásának biztosítása;
- új rendelési formák alkalmazása (egynapos sebészet).

Potenciális végső felhasználók: önkormányzatok, egészségügyi, illetve szociális létesítmények tulajdonosai.

A kulturális és történelmi örökség ismerete és megőrzése az emberekben hazafias érzések felkeltésével jár együtt.

Tevékenységek:

- a kulturális és sportlétesítmények rekonstrukciója;
- vidéken a kultúrházak rekonstrukciójának támogatása;
- galériák és könyvtárak modernizálása és informatikai rendszerekkel való ellátása;
- a kulturális, történelmi és nemzeti jelentőséggel rendelkező létesítmények rekonstrukciója;
- a tradicionális kultúra megőrzésének támogatása;
- népi hagyományok, népi szakmák megőrzése;
- tájékoztatás kulturális, sport- és társadalmi rendezvények szervezéséről a weboldalakon;
- sportegyesületek támogatása.

Potenciális végső felhasználók: helyi és községi önkormányzatok, a kulturális és sportlétesítmények üzemeltetői.

Az életkörnyezet infrastruktúrájának fő feladata az életkörnyezet védelme, amely a hosszan fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés alapja. Az infrastruktúra kiépítésével az életkörnyezet attraktívabbá válik a befektetők számára, a lakosok számára pedig lehetőség nyílik a jobb életkörülmények megteremtésére. Természetvédelem szempontjából fontos az egyes fajok védelme és megőrzése, valamint a védett területek biztosítása.

Tevékenységek:

- természetvédelemmel kapcsolatos oktatási és tanácsadói központok létrehozása;
- a természeti erőforrások racionális kihasználása és védelme;
- a hulladék újrahasznosításának támogatása;
- erózió okozta problémák megoldása;
- oktatás és iskolázások szervezése.

Potenciális végső felhasználók: természetvédelmi intézmények, önkormányzatok, államon kívüli szervek.

A NUTS II régió kiváló minőségű vízforrásokkal rendelkezik. A víz szennyezésének fő okai a kismértékű csatornázás, a szennyvizek tisztítatlan beáramlása a víztározókba, és az illegális szennyvízkieresztés.

Tevékenységek:

- az ivóvízvezeték kiépítése;
- technikai célokra minél kevesebb ivóvíz felhasználása;
- csatornázás, ezáltal a szennyezés jelentős része megszűnne;
- az árvízzel veszélyeztetett területek védelme;
- az ásványvíz és a geotermikus víz hatékonyabb felhasználása;
- a felszíni víz és a talajvíz minőségének javítása;
- a szennyvíz mennyiségének csökkentése és újrafelhasználásának lehetősége.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, regionális vízművek, Szlovák Vízművek.

Tisztább levegőt csak a szennyező anyagok kibocsátásának csökkentésével lehet elérni. Ez főleg az ipari vidékeken és a közlekedési csomópontok találkozásánál érvényes. Kevésbé szennyező anyagok kibocsátásával kellene helyettesíteni a napjainkban használt anyagokat, és a megújuló energiaforrásokat kellene hasznosítani.

Tevékenységek:

- a szennyező anyagok kibocsátásának mérséklése és tisztító technológiák alkalmazása;
- a megújuló energiaforrások kihasználása;
- a szeméttégetők rekonstrukciója;
- a tömegközlekedés fejlesztése és a kerékpárutak építésének szorgalmazása;
- a házak megfelelő szigetelésének biztosítása.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, magánvállalkozások, környezetvédő szervezetek.

A hulladékparban fellépő szituáció orvoslására csak a hulladék szétválogatása jelentene megoldást, ezzel is csökkenne a hulladék mennyisége. Olyan technológiák bevezetését kellene szorgalmazni a termelésben, amely csökkentené a hulladékképződést.

Tevékenységek:

- berendezések építése, amelyek megsemmisítenék a hulladékot;
- a szemétegetők rekonstrukciója;
- regionális szinten szemétegetők építése;
- szelektív hulladékgyűjtés;
- új technológiák bevezetése, amelyek a természeti erőforrásokat hatékonyabban használnák ki;
- a háztartási hulladék komposztálása;
- hulladékégetők építésének támogatása az egészségügyi szektorban.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, magánvállalkozások, különböző szervezetek.

A NATURA 2000 szabályzat meghatározza a természetvédelmi szempontokat. Ebbe beletartozik a növényzet és az állatok védelme, és kiemelkedő pontja a madarak védelme.

Tevékenységek:

- a védett területekről való fokozott gondoskodás;
- a tulajdonosok és vállalkozók fokozott bevonása a védett programokba;
- gondoskodás és fokozott figyelemfelhívás a védett madarak érdekében;
- természetvédelemre oktatás.

Potenciális végső felhasználók: természetvédelmi szervezetek, természetvédelmi egyesületek, önkormányzatok.

Tevékenységek:

- tervek és modernizációs programok létrehozásának támogatása;
- a külföldi szolgáltatások technológiai színvonalának emelése;
- a lakosok védelmének növelése a váratlan történésekkel szemben;
- az információáramlás gyorsítása a külföldi kereskedelmi szolgáltatókkal váratlan események bekövetkeztekor.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, magánvállalkozások, jótékony szervezetek.

3. stratégiai prioritás részletei:

Kutatás, fejlesztés, innováció és gazdasági fejlődés

A gazdaságba történő új információs technológiák bevezetésével, az információk hatékonyabb felhasználásával, a kreatív gondolkodás elősegítésével az információs és tudástársadalom alapjait fektettük le. Az információs társadalom fejlesztésével lehetőség nyílik az ipar átstrukturálására, a termelés színvonalának és hatékonyságának növelésére és a nyugat-szlovákiai régió lakosai életszínvonalának emelésére.

A termelésben és a szolgáltatások minőségében jelentős konkurenciaharc folyik. Manapság már elengedhetetlen, hogy a termék ne rendelkezzen valamilyen hozzáadott értékkel. Ennek elérésére azonban szükség van a képzett, kreatív munkaerőre, csúcstechnológiákra, és a minőségi infrastruktúrára.

Tevékenységek:

- az új innovatív technológiák, eljárások, berendezések bevezetése a gazdasági ágazatokba;
- a hosszan fenntartható termelés elősegítése új technológiák segítségével, amelyek nem terhelik a környezetet;
- a környezetromboló technológiák felváltása környezetbarát technológiára;
- a háztartási hulladék otthoni újrahasznosításának támogatása.

Potenciális végső felhasználó: vállalkozói szektor.

Célcsoport: vállalkozói szektor.

A program pont fő célkitűzése a városi és vidéki vállalkozások számának növelése, főként az ipar és szolgáltatások terén.

Tevékenységek:

- új termékek gyártásának biztosítása;
- a cég jó hírének, márkáinak építése;
- a kis- és középvállalkozások támogatása;
- a mesterségek fejlődésének támogatása;
- az export növekedésének támogatása;
- a vállalkozók részvételének támogatása a hazai és külföldi vásárokon és kiállításokon;
- a kezdő vállalkozók támogatása;
- az információs és kommunikációs technológiák kihasználásának támogatása.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, magánvállalkozások, egyesületek.

Az információs társadalom megjelenése jelentős mértékben hozzájárul a fejlődéshez, a szolgáltatások hatékonyságának növeléséhez.

Tevékenységek:

- az e-egészségügy, e-learning, e-business, e-környezet és e-kultúra fejlesztésének támogatása;
- a tudástárak információinak minőségi szűrése;
- az adatvédelem növelése;
- az elektronikus szolgáltatások támogatása;
- az elektronikus térképek bevezetésének támogatása;
- a széles sávú internet elérhetőségének támogatása.

Potenciális végső felhasználók: közigazgatás, iskolák, egyetemek, egyesületek, a vállalkozásokat segítő intézmények.

Célcsoportok: a régió lakosai, tanárok, diákok, vállalkozók.

A kutatásnak és fejlesztésnek szoros összefüggésben kell állnia a vállalkozói szektorral, hogy az új ismeretek áramlása közvetlenül megvalósulhasson a gazdasági folyamatokban és szolgáltatásokban.

Tevékenységek:

- a kutatási és fejlesztési laboratóriumok felszereltségének modernizálása;
- csúcstechnológiákat alkalmazó laboratóriumok építése;
- a kutatás és fejlesztés szektorában lévő infrastruktúra építése és felújítása;
- a főiskolák és egyetemek kutatási központjainak támogatása;
- kutatók támogatása;
- a kutatási tervek, programok támogatása.

Potenciális végső felhasználók: a városok és községek önkormányzatai, magánvállalkozók, egyesületek, a vállalkozásokat segítő intézmények, kutatási és fejlesztési intézmények, egyetemek, főiskolák.

Célcsoportok: vállalkozók, vállalkozói szektor.

A vidék fenntartható fejlődésének alapja a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat.

Tevékenységek:

- a mezőgazdasági termékek versenyképességének növelése a hazai és a külföldi piacon;
- a mezőgazdaságban a munka produktívitasának növelése és a hozzáadott érték növelése;
- a mezőgazdaság fejlesztése és az erdők intenzívebb védelme;

- a mezőgazdasági vállalkozások támogatása;
- a mezőgazdasági termelésre nem alkalmas területek erdősítése;
- a vállalkozások, innováció és fejlesztés támogatása;
- szabadalmak kihasználása.

Potenciális végső felhasználók: a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalatok és vállalkozások, erdészeti intézmények, vállalkozók, az erdők magántulajdonosai, községek, haliparban tevékenykedő vállalkozások, városok és községek önkormányzatai, egyesületek.

Célcsoportok: vállalkozók, vállalkozói szektor.

Tevékenységek:

- a partneri kapcsolatok kiépítésének támogatása;
- a helyi partneri kapcsolatok számának növelése;
- fejlesztési tervek megvalósulásának támogatása;
- a helyi csoportok aktiválása.

Potenciális végső felhasználók: vidéki mikrorégió 5000–150 000 lakossal, kormányon kívüli szervezetek.

A területfejlesztés egyik alappillére a turizmus. A programot fő célkitűzése a szolgáltatások minőségi javulása, a terület lokális helyrehozatala a fejlett infrastruktúra által.

Tevékenységek:

- a turizmus fejlesztése, új munkahelyek teremtése;
- a turizmus infrastruktúrájának fejlesztése;
- a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztésének támogatása;
- a vidéki turizmus fejlesztése;
- a történelmi nevezetességek és emlékművek felújítása és bevonása a turizmusba.

Potenciális végső felhasználók: városok és községek önkormányzatai, vállalkozók, egyesületek, vállalkozásokat segítő szervezetek.

Célcsoportok: turisták, látogatók.

Pénzügyi támogatók: állami költségvetés, EU-források, hitelek, magánforrások.

Pénzügyi tervek

Az Európai Bizottság 2006. augusztus 4-én elfogadta a támogatásban részesülő régiók listáját és az évekre vonatkozó pénzügyi támogatások mértékét. Az évekre lebontott pénzügyi támogatásokat a következő táblázat mutatja.

45. táblázat: Az ERDF pénzügyi elosztása évekre lebontva millió euróban, a 2004-es árakon számítva

Év	Strukturális Alap	Kohéziós Alap	Összesen
2007	218,05	–	218,05
2008	208,37	–	208,37
2009	197,10	–	197,10
2010	179,33	–	179,33
2011	188,57	–	188,57
2012	203,31	–	203,31
2013	250,27	–	250,27
Összesen 2007–2013	1445,00	–	1445,00

Forrás: Podpora EÚ v programovom období 2007–2013 (<http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=1&lang=sk&cat=269>)

5.4.2. Pozsony (Bratislava)

Pozsony az excentrikus elhelyezkedésű szlovák főváros az ország délnyugati csücskében, Ausztria és Magyarország közelében fekszik, a Duna partján. Fontosságát már a Habsburg-uralom idején kivívta, hiszen a XVIII–XIX. században Magyarország fővárosa és a magyar rendi országgyűlés székhelye volt. Kereskedelmi szempontból is jelentős, hiszen egyrészt a Duna partján, másrészt pedig fontos kereskedelmi utak csomópontjában fekszik. A lakosság összetétele a XX. század elején a következő volt: 78 229 lakosából 32 790 német, 31 705 magyar, 11 673 szlovák, 1242 cseh, 351 horvát és 115 lengyel. A város jelentős kulturális múltra tekint vissza, egyetemét a XV. században Mátyás király alapította, majd később számos más egyetem és akadémia is épült a városban. A XVIII. században pedig itt működött a királyi jogakadémia, valamint számos magyar újság is jelent meg a városban. A XIX. század közepén Pozsony és Szentgyörgy város között indult meg az első lóvontatású vasút.

Manapság jelentős gazdasági fejlődés indult meg a városban, számos szakértő szerint a pozsonyi régió az egyik legdinamikusabban fejlődő régió Európában.

Az országon belül a legkisebb régiónak mondható, területe 2053 km², és az egész ország területének csak 4,2%-át teszi ki. Adminisztratív szempontból a régió 8 kerületre, járásra van felosztva, a három pozsonyi régió Malacka, Bazin és Szenc, melyek önmagukban már NUTS IV-es régióknak számítanak.

A régió nemcsak szlovák, hanem európai viszonylatban, közösségi szinten is a jól teljesítő régiók közé sorolandó, magas színvonalú emberi erőforrásainak, megfelelő infrastruktúrájának és jól strukturált gazdaságának köszönhetően.

A foglalkoztatottak aránya a különböző ágazatokban

Általánosságban elmondható, hogy a pozsonyi teljesítmények nagyjából együtt mozogtak a bécsi, illetve a prágai teljesítményekkel.

A társadalom elsődleges jövedelemadatai szerint Pozsony csak kissé van elmaradva Prágához képest, Bécshez képest viszont jelentősen. A felhasználható jövedelmeket tekintve is hasonló a helyzet. Azonban a régió e mutatót tekintve a kiválasztott időperiódusban gyors növekedést mutat.

A foglalkoztatottság struktúrája változásokon megy keresztül, ami főleg a gazdasági átalakulásnak tudható be, azazhogy újabb, kifinomultabb termelési technológiák jelennek meg, a szolgáltatások minősége egyre növekvő, és a magas kvalifikációt, szakképzettséget megkövetelő pozíciók száma is növekszik. Ez az oka annak, hogy a szolgáltató szektorban, illetve az iparban egyre nagyobb a foglalkoztatottak aránya. A műszaki parkok növekvő száma is igényesebb, magasabb iskolázottságú munkaerőt igényel. Ezeknek a parkoknak munkahelyteremtő hatásuk is van, az elkövetkezendő években több mint 50 ezer új munkahely létesülésével számolnak az elemzők.

A régió iparáról annyi mondható el, hogy az országos teljesítmény 33%-át nyújtja, azon belül is a vegyipar, a gépipar és az élelmiszeripar a domináns. Az építőiparban viszont jelentős csökkenés fedezhető fel, mind a belső, mind pedig a külföldi építkezéseket illetően. Az ipari foglalkoztatottak aránya az időperiódus alatt kevéssé nőtt, 23–25% között mozgott. A gazdaságilag aktív populáció megoszlása a különböző ágazatokban a következőt mutatja: a legtöbben kis- és nagykereskedőkként dolgoznak, ez 2004-es adatok alapján 12%-ot jelentett. Ezt követi az ipari termelés szektora, megközelítőleg az aktívak 11%-a. A rangsorban harmadik pozíciót foglalja el az ingatlanpiac, a kereskedelmi szolgáltatások, a K+F szektora. A régió telekommunikációs kapcsolataiért a Slovak Telecommunications vállalat felelős. A lakosság több mint 90%-a rendelkezik telefonnal, az EuroTel és az Orange cég a két legnagyobb mobilszolgáltató a régióban, körülbelül 220 ezer előfizetővel. A régió magáénak tudhatja az ország legnagyobb vállalatai közül a Volkswagen Slovakia Bratislava, és a Slovnaft Bratislava olajfinomítót is. A régió népességének aktivitása az ország teljesítményéhez képest is magasabbnak mondható: 2001-ben 55,3%-os volt, a régióon belül pedig Pozsony 5. kerülete a legsikeresebb ebből a szempontból.

A régió közlekedési hálózatára jellemző, hogy mindenfajta közlekedési mód megtalálható itt. Úthálózata lehetővé teszi Csehország, Magyarország, Lengyelország, Ukrajna és Ausztria elérését is. A nemzetközi vasúthálózatot tekintve a régión jelentős vonalak haladnak át, melyek Csehországba, Magyarországra, Lengyelországba és Ukrajnába tartanak. A légi közlekedés szempontjából a régió magáénak tudhatja a pozsonyi repülőtérrel, melynek országon belüli és nemzetközi járatai is vannak. A vízi közlekedés a pozsonyi kikötő által biztosított, keleti irányban a Fekete-tenger, nyugati irányban pedig az Északi-tenger felé.

A 2000–2004-es periódus alatt a régió 94,8 km-nyi autópálya-szakaszát 103,1 km hosszúságúra fejlesztette fel, ami kevésnek mondható. Ami az infrastruktúra történetét illeti, vissza kell nyúlnunk a versailles-i békeszerződéshez, amelynek következményeként megszületett Csehszlovákia (illetve később Szlovákia), mely fontos célkitűzésként határozta meg az egységes infrastrukturális rendszer kialakítását. A közlekedés kérdése a trianoni békeszerződés után a szlovák–magyar határok kialakításakor is szerepet kapott: a délkeleti határszakaszt úgy alakították ki, hogy az ekkor még Csehszlovákiához kerülő Ruszinszko (Kárpátalja) vasúti összeköttetésben tudjon állni az ország többi részével és Prágával; ezért is volt szüksége a csehszlovák államnak a Kassán át keletre haladó vasútvonalra. Mindezek következtében az 1930-as években egy modern úthálózat kiépítésének gondolata fogant meg a politikusok fejében, ami elsősorban egy olyan autópálya építését jelentette volna, ami összeköti az ország nyugati és keleti részét. A terv kivitelezésére többféle variáció született, amelyek közül egy Jan Antonín Bat'a nevű nagyiparos tervét tartották a legjobbnak, mely egy összeurópai úthálózat részeként képzelte el a szlovák autópályát. Ez Szlovákia északi részéről indult volna, áthaladva Zsolnán, Eperjesen, majd Románia és a Fekete-tenger irányába haladt volna. Azonban a kezdeti lendületet derékba törte a második világháború: 1945-ig semmiféle érdemi előrelépés nem történt.

Az 1945 után hatalomra jutó politikai erők már inkább egy olyan úthálózat kiépítését tűzték ki célul, amely a Szovjetunió hálózatához kapcsolódna. Végül 1969-ban kezdtek bele a Brno–Pozsony útszakasz megépítésébe. A teljes Prága–Brno–Pozsony vonal végül 1980-ra készült el. 1989-et követően újabb útszakaszokat adtak át, azonban ezek csak rövidebb utak voltak. Mire 1993-ban megalakult a független Szlovák Köztársaság, már 193 km autópályával rendelkezett az ország. A következő cél a Pozsony–Kassa autópálya volt, amely Zsolnán és Eperjesen keresztül haladt volna, azonban az

1998-ban hatalomra kerülő kormány leállította az autópálya-építést. Csak 2002-ben kezdődtek újra az építkezések, melyek most már szervezett keretek között, a szlovák Nemzeti Autópálya Társaság égisze alatt történtek, és immár komoly eredményeket is fel tud mutatni az ország, azonban a teljes Pozsony–Kassa autópálya várhatóan csak 2013-ra fog elkészülni. Az EU közös közlekedéspolitikájában, a TEN-ben (Trans-European-Network) is a Pozsony–Zsolna–Kassa vonal megépítése fogalmazódik meg célként, azonban ezeken kívül még a Prága–Budapest és a Zsolnát a lengyel városokkal összekötő vonalak is fontos jelentőséggel bírnának Szlovákia infrastruktúrájában. Tervként szerepel még egy pozsonyi körgyűrű kiépítése is, ám ekörül viták zajlanak, hiszen Pozsony körül már van autópálya, így jelenleg azon folyik a disputa, hogy mely részeket lehetne beépíteni a gyűrűbe, és hol kellene új autópálya-szakaszokat építeni.

Az eddig vázolt fejlesztési programok alapján látható, hogy a hangsúlyt az északi vonalak kiépítésére fektetik. Véleményünk szerint ebből előnyök és hátrányok is származhatnak. Az előnyöket az jelentheti, hogy az északi vonalak kiépülésének az oroszországi exportkapcsolatok fejlesztése szempontjából lehet jelentősége. A hátrányok viszont abból adódhatnak, hogy a déli vonalak jelentősége az EU országaival való kapcsolatok szempontjából lenne fontos, ám ezek hiányában Pozsony hátrányba kerülhet. A TEN tervezeteiből is kitűnik, hogy Budapest a legfontosabb közlekedési csomópont lesz Közép-Európában. Ezért tartanánk fontosnak egy Pozsonyt Budapesttel összekötő autópálya kiépítését. Az is egyértelmű ténynek tekinthető, hogy a tőke csak oda települ, ahol jó a közúti közlekedés. Ez Szlovákia esetében sincs másként, hiszen a közelmúlt autóiipari nagyberuházásai is mind autópályák mentén jöttek létre. A KIA pedig csak azzal a feltétellel nyitotta meg autógyárát, hogy az állam szerződésben vállalta: befejezi a Pozsonyt Zsolnával összekötő autópályát, illetve a gyárhoz vezető útszakaszt 2006 végére. (Természetesen ezt a határidőt Szlovákia nem tudta teljesíteni.) Emellett az infrastruktúra fejlesztése vonzza a munkahelyteremtő beruházásokat is, melyekre a régióknak igen nagy szüksége lenne a munkanélküliség csökkentése érdekében.

A Magyar Koalíció Pártja honlapján célként fogalmazza meg a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítását, a közlekedési módok összehangolását, logisztikai központok létrehozását, a teherszállítás környezetkímélőbbé tételét, a kombinált fuvarozást, valamint a folyami teherszállítás ösztönzését. A konkrét, megfogalmazott célok a következők: két Ipoly-híd építése; gyorsforgalmi utak építése, így például a Pozsonyt Szombathellyel

összekötő M15 gyorsforgalmi út, illetve a Pozsony–Dunaszerdahely–Érsekújvár–Léva–Nagykürtös–Losonc–Fülelek autótút megépítése; teherkomp üzembe helyezése Párkány és Esztergom között; egy logisztikai központ megépítése Ebeden, mely a Hamburg–Berlin–Prága–Pozsony–Budapest–Bukarest–Isztambul IV. számú transzeurópai vasúti folyosó mentén épülne meg. Terv még a folyami szállítás hatékonyabbá tétele, EU környezeti normáknak való megfeleltetése. Ez vonatkozik a VII. számú transzeurópai vízi folyosó Pozsony–Párkány közti szakaszára is.

Szlovákia területén két transzeurópai vasútvonal halad át, melynek egy része, a régiót érintő Pozsony–Szenc–Galánta–Vágsellye–Érsekújvár–Párkány szakasz korszerűsítése, a pályasebesség megemlése 160 km/h-ra is cél. A pozsonyi régióban a Eurostat adatai szerint 2004-ben 134,4 km hosszúságú vasútvonal volt.

SWOT-elemzés

A régió erősségei:

- a régió előnyös földrajzi fekvése (Bécshez való közelség);
- relatíve fejlett alap-infrastrukturális ellátottság;
- a természeti környezet varázsa;
- szakképzett munkaerő;
- kedvező korösszetétel;
- jól elérhető befektetett tőke;
- megfelelő környezet a mezőgazdaság és a szőlőtermesztés fejlesztéséhez;
- a terület ásványi anyagokkal való ellátottsága.

A régió gyengéi:

- magas fejlettségbeli különbségek a régión belül a gazdasági fejlődés és a munkanélküliségi arány tekintetében;
- alacsony hozzáadott érték a kkv-k és a turisztikai vállalatok esetében;
- alacsony szintű közszolgáltatások a mezőgazdasági területeken;
- a vállalati infrastruktúra hiánya, amely a kkv-k fejlődését lehetővé tenné;
- az innováció hiánya a vállalati szektorban.

A fent említett erősségek, gyengéségek felsorolása után megfogalmazódik a globális cél, ami valójában a kkv-k és a turizmus versenyképességének növelését, illetve a régió vonzóbbá tételét jelenti a társadalom számára.

A fő cél elérését *prioritások* meghatározására bontották. Ezek közül az *első* a kkv-kra vonatkozik, és egy olyan környezet kialakításában látja a megoldást, amely lehetővé teszi a kkv-k általános fejlődését, az innovatív információs technológiák elterjedését, magas hozzáadott értékű szolgáltatások létrejöttét, hatékony termelési rendszerek átvételének lehetőségét, energiatakarékosságot, a marketing fejlődését, valamint egy olyan infrastruktúra kiépítését, amely vonzaná a jövőbeni befektetőket. Mindezt a magas pozsonyi iskolázottságon, az akadémiai központok koncentrátságából adódó előnyökön és kutatás-fejlesztési alapokon keresztül kívánják megvalósítani.

A *második prioritás* a turizmus, a régió vonzerejének fellendítése. Ezt az önkormányzatok és a vállalkozások erőinek egyesítésével, együttműködés útján turisztikai szolgáltatások kiépítésén, egy információs technológián alapuló turistainformációs hálózat ösztönzésén keresztül valósítanák meg. Így a tervek között szerepel a kulturális emlékművek, gyógyfürdők, szabadidőközpontok fejlesztése, építése.

A *harmadik prioritás* a történelmi és kulturális örökségek megőrzését és a régió identitásának növelését tűzte ki célul, ami magában foglalja épületek, közterületek, parkok, sétányok, hidak rehabilitációját, megtisztítását.

Intézkedések

1. Kis- és középvállalatok fejlesztése

Röviden ez az intézkedés a kkv-k hátrányos helyzetén, azaz a tőkebefektetésekhez való nehezebb hozzájutáson, az adminisztratív és jogi korlátokon, a kutatás-fejlesztés problémáján kívánna segíteni. A konkrét célmeghatározások alább következnek:

- az újonnan létrejött kkv-k, illetve a meglévők bővítésének támogatása;
- a termelési folyamatok átalakítása a hatékonyság és az energiatakarékosság szempontjait figyelembe véve;
- olyan technológiák alkalmazása, melyek lehetővé teszik az innováció és a hatékony információáramlás fejlődését;
- az *Environmental Management and Audit Scheme (EMAS)* bevezetése;
- nemzetközi kiállításokon, vásárokon való részvétel ösztönzése;
- professzionális tanácsadó központok létrehozása a vállalkozók számára.

2. A közszolgáltatások biztosítása a vállalkozók számára

Összefoglalva ez ipari központok, innovációs központok, technológiai és tanácsadói szolgáltatások fejlesztését jelenti. Részletesen ez a következő lépéseket foglalja magában:

- ösztönzők kialakítása kezdő vállalkozások számára;
- kutatás-fejlesztő parkok, innovációs központok létrehozása;
- azon épületek újjáépítése, illetve átalakítása, melyek stratégiai szempontból fontosak lehetnek a vállalatok számára;
- az információs technológiák és szolgáltatások támogatása.

3. A vállalkozói tevékenység fejlesztése a turizmus és a szabadidős tevékenységek területén

Az intézkedés célja röviden az olyan akadályok elhárítása, mint a hiányos infrastruktúra, alacsony minőségű szolgáltatások, nem megfelelő promóció és marketingtevékenység, és a pénzügyi források hiánya – e nehézségek áthidalása később hozzájárulhatna ahhoz, hogy a régió kihasználhassa a Kis-Kárpátok és a Duna-medence adta lehetőségeket, valamint azon lehetőségeit, hogy fejlessze a vidék turizmusát. Ez a következő lépéseket jelenti:

- a magánkézben lévő szálláshelyek, illetve más turista- és szabadidőközpontok felújítása, építése;
- konferenciatermek és más businesslétesítmények felújítása, illetve újak építése;
- a turizmushoz és szabadidős tevékenységekhez kapcsolódó információs társadalom támogatása;
- tanácsadó központok létesítése a turisztikai cégek számára;
- a turisztikai cégek nemzetközi vásárokon, kiállításokon való részvételének támogatása.

4. A turizmust és szabadidős tevékenységek háttérét jelentő közszolgáltatások támogatása

Az intézkedés lényege a turizmus és szabadidős tevékenységek versenyképességének növelése a szolgáltatások kapacitásának és minőségének javításán keresztül, mely további pozitív hatásként foglalja magában a foglalkoztatottság növekedését a térségben. Célok:

- a környezet minőségének javítása;
- a régió látványosságai megközelíthetőségének biztosítása;
- a helyi kerékpárutak fejlesztése, illetve a nemzetközi kerékpárutakhoz való kapcsolódásuk kiépítése;

- turista információs központok létesítése, az internet, marketing, promóció fejlesztése;
- információs foglalási rendszer (e-booking) fejlesztése;
- nemzetközi kiállítások, vásárok szervezése.

5. A helyi önkormányzatok fejlesztése, a kulturális örökségek megőrzése

Főként a közszféra fejlesztését érinti, magában foglalva a régió önkormányzatai fenntartható fejlődésének biztosítását, illetve a vidéki örökségek védelmét. Az általánosan megfogalmazott célok közé tartozik a helyi vállalkozói kedv ösztönzése, a szolgáltatások minőségének növelése, a környezet és középületek védelme. Kifejtve mindez a következő pontokat jelenti:

- a régió vonzerejének fejlesztése a történelmi, kulturális és nemzeti jelentőségű épületek renovációján keresztül;
- emlékművek renovációja, ápolása, védelme;
- zöld zónák kialakítása és megőrzése;
- a régió kulturális tradícióinak újjáélesztése.

Mindezen intézkedések háttérben egy úgynevezett technikai segítségnyújtás áll, amelynek lényege a célok, stratégiai lépések összehangolása, a tervek végrehajtásának biztosítása, emellett promóciós és monitoringtevékenységeket is jelent.

Pénzügyi háttér

A pénzügyi háttér az EU és az állam közösen biztosítja.

A program teljes költsége 121 168 389 EUR, amelynek 30%-át az Európai Regionális Fejlesztési Alap, közel 34%-át a tagállam, körülbelül 2%-át maga a régió, közösen a helyi önkormányzatokkal, és egy jelentős hányadát, több mint 35%-át az üzleti szféra állja. A források megoszlásából kitűnik, hogy a 2. számú intézkedésre, azaz *A közszolgáltatások biztosítása a vállalkozók számára* jut a legtöbb pénz az ERFA-ból, a források 30%-a. Ebből arra következtethetünk, hogy a Közösség ezt tartja a legfontosabb célnak a megvalósításban. Prioritások szempontjából az 1. prioritásra, azaz a kkv-k fejlesztését célzó prioritásra jut a legtöbb pénz.

2. célkitűzés

Az EU az *Objective 3* programozás alatt általánosságban a területi együttműködést érti.

SWOT-elemzés⁷⁷

Ennek alapján az *erősségeket* az alacsony munkanélküliségi rátában, a foglalkoztatottak magas koncentrációjában, a kedvező munkahely-teremtési folyamatokban, a külföldi beruházók régióban való érdekelttségében, a relatíve magas színvonalú iskolázottságban, a harmadfokú képzés kedvező feltételeiben és a kedvező K+F hálózatban látják. A régió *gyengéinek* többek között a munkaerő nem túl kedvező kormegoszlását, a hosszú távú munkanélküliség magas arányát, a hátrányos helyzetű csoportok fokozatos kiszorulását a munkaerőpiacról, a munkanélkülieket jellemző alacsony képzettséget, a diplomás fiatalokat érintő munkanélküliséget, a vállalkozások és a K+F tevékenységek közötti alacsony kooperációs szintet tekintik.

Az elemzés után a dokumentum ismerteti a fő célt, majd ezt tovább bontja prioritásokra, illetve intézkedésekre, ahogy ezt már tapasztalhattuk a korábbi dokumentumban.

A fő cél valójában a foglalkoztatottság stabilizálása és növelése, a munkanélküliség csökkentése, a munkanélküliek motiválása a munkahelykeresésre, a munkáltatók ösztönzése a munkahelyteremtésre, valamint a szociális támogatási rendszer átalakítása, mely szintén munkára ösztönözné a szegény családok munka nélküli tagjait.

Prioritások és intézkedések

- **1. prioritás:** Az aktív munkaerő-piaci politikák fejlesztése és a társadalmi integráció.

A prioritás fő célja a hosszú távú munkanélküliség csökkentése, melyet a hátrányos helyzetű munkakeresők helyzetének javításán keresztül kívánának elérni. A konkrétabb intézkedéseket a következő pontok tartalmazzák:

- A hátrányos helyzetűek és azon csoportok foglalkoztathatóságának növelése, akiket veszélyeztet a társadalomból való kizárás lehetősége. Hogy mit is jelentene mindez? Segítségnyújtást, tanácsadást, személyre szabott tanfolyamokat, regionális és helyi kapcsolati struktúrát, ami a közösségi foglalkoztatottságot növelné. Emellett a szociális támogatási rendszer, a munkanélküli-segély intézményének átalakítása is feladatot jelentene, illetve a munkáltatók motivációja a támogatásokon keresztül úgyszintén fontos pillér lenne a munkanélküliség elleni küzdelemben.

⁷⁷ A SWOT-elemzésben említett erősségek és gyenge pontok tükörfordítások (*Single Programming Document NUTS II – Bratislava Objective 3.*)

- A foglalkoztatás szolgáltatásainak fejlesztése és kiterjesztése. Ez jórészt olyan intézmények kialakítását foglalja magában, melyek abban segítenék a munkavállalókat, hogy könnyen tudjanak alkalmazkodni a gyorsan változó munkaerő-piaci feltételekhez. Tehát támogatnák a munkaerő mobilitását és rugalmasságát, tanácsadói szolgáltatásokat hoznának létre mindezek megvalósításához. Így tehát a humánerőforrás-menedzsment is fontos szerepet játszana az intézkedés végrehajtásának folyamatában.
- **2. prioritás:** Az életen át tartó tanulás, illetve a kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása.

Ebben a prioritásban a tudásalapú társadalomban rejlő lehetőségek kiaknázhatóságának maximalizálását foglalmazták meg. Vagyis a folyamatos tanulásra, átképzésekre, oktatási programok fejlesztésére helyezik a hangsúlyt. A prioritást megvalósítani kívánó intézkedések a következők:

- A vállalkozásokhoz szükséges kvalifikációk biztosításának és megszerzésének ösztönzése és fejlesztése. Ez magában foglalja különböző oktatási programok kifejlesztését, egyben az oktatási rendszer reformját is.
- A foglalkoztatottság minőségének és versenyképességének javítása a humánerőforrás fejlesztésén keresztül a kutatás-fejlesztési területen. Ez az új technológiák, a magas színvonalú szakemberek alkalmazását jelentené. Az intézkedés célja fokozni a régió innovációban való részvételét, hiszen az intézmények ebben a régióban találhatóak meg a legkoncentráltabban, tehát ezek kihasználása stratégiai fontosságú lenne.

A technikai segítségnyújtás itt is az intézkedések kivitelezhetőségét biztosítja, összehangolja a különböző feladatok végrehajtását, ellenőrző és monitoringfeladatokat is jelentene.

Pénzügyi háttér

A program összes költsége 102 618 687 euróra rúg, melynek körülbelül 43%-át az Európai Szociális Alap, valamivel több mint 40%-át a tagállam, illetve megközelítőleg 16%-át az üzleti szféra finanszírozná. Az is látható, hogy a két prioritás között nagyjából fele-fele arányban oszlanak meg a források, ami azt jelenti, hogy mindkét cél nagyjából azonos fontosságú a Közösség számára.

Az Objective 2 és Objective 3 Programok között felfedezhetők kapcsolatok is. Az Objective 3 Program legfőbb célja úgy foglalható össze, hogy a

humánerőforrások fejlesztésén keresztül kívánják növelni a régió versenyképességét. A 2. prioritásban megfogalmazott „*A vállalkozásokhoz szükséges kvalifikációk biztosításának és megszerzésének ösztönzése és fejlesztése*” cél egyértelműen hozzákapcsolható ahhoz a két, Objective 2-ben szereplő intézkedéshez, amely így hangzik: „*Kis- és középvállalatok fejlesztése*”, illetve „*A vállalkozói tevékenység fejlesztése a turizmus és a szabadidős tevékenységek területén*”. Ebből az következik, hogy az Objective 3-ban meghatározott célok elérése pozitív hatást jelentene más célok elérésében is. Ezen szinergiák kihasználása a régió további fejlődéséhez vezet.

A két fent vázolt dokumentum programjai a Kohéziós Alap programjaival is kapcsolatot mutatnak, azzal a különbséggel, hogy a Kohéziós Alapban és a két SPD-dokumentumban meghatározott célok némileg különbözöek, így átfedésmentesek, vagyis kiegészítik egymást.

A régiófejlesztésben részt vevő központi intézmények

1. *A Szlovák Köztársaság Építésügyi és Régiófejlesztési Minisztériuma*
Feladata összefoglalva az államigazgatási szervek, helyi és regionális önkormányzatok tevékenységének koordinálása, régiófejlesztési tervek kidolgozása, implementációja, a régiók gazdasági és társadalmi helyzetének folyamatos elemzése, illetve a kapcsolattartás az Európai Unió szervezeteivel.
2. *Nemzeti Monitoring Bizottság*
Fő célja a Nemzeti Régiófejlesztési Terv által megfogalmazott programok teljesülésének figyelemmel kísérése, ami magában foglalja az implementációról szóló éves jelentések és beszámolók elemzését.
3. *Központi és regionális szervek által létrehozott, a régiófejlesztésben közreműködő intézmények*
 - Ügynökség a Regionális Fejlesztésért (APRR), melynek célja az európai uniós pénzalapok kiaknázásának biztosítása;
 - Nemzeti Ügynökség a Kis- és Középvállalkozások Fejlesztéséért (NARMSP), amely, mint az a névből is kiderül, a kkv-k fejlődését hivatott szolgálni;
 - Regionális Fejlesztési Ügynökségek (RRA), melyek minden NUTS III régióban jelen vannak. Pályázat, szolgáltató és koordinációs szerepük is van, valamint saját regionális fejlesztési programokat is kidolgoznak;
 - Regionális tanácsadó és információs irodák (RPIC), melyek a vállalkozásokat segítik azok ötleteinek megvalósíthatóságában.

